

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Doqquz Azərbaycan
vətəndaşı Fransa
kəşfiyyatına
necə işləyib?
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 16 aprel 2025-ci il Çərşənbə № 63 (8673) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakı Suriyadan Yaxın Şərq arenasına çıxır

Azərbaycan artıq yalnız regional dövlət deyil

yazısı səh.9-da

İrənin Zəngəzurda hərbi baza niyyəti

yazısı səh.5-də

Prezident korrupsiyaya qarşı o qanunu imzaladı

yazısı səh.3-də

Bakı müstəmləkədə yaşayan xalqlara dəstək verir

yazısı səh.4-də

Gürcüstanın Rusiyaya şərti

yazısı səh.6-da

Makronun türk birliyini parçalamaq hikkəsi

yazısı səh.8-də

Daha çox dərs - daha çox elm, yoxsa stress...

yazısı səh.14-də

Zəngəzur dəhlizinin tikintisi tamamlanır

yazısı səh.10-da

Boşanmalara görə Avropada "bürünc medal"çı olduq

yazısı səh.13-də

Bakını bu maşınla doldurub indi təhlükəlidir deyirlər

yazısı səh.15-də

Üçillik ali təhsil təklifi - hansı ixtisaslarda ixtisar?

yazısı səh.14-də

Sabah sürücülər yenə imtahan verəcək

yazısı səh.15-də

AZƏRBAYCANDA AXTARILAN

ELSAD ABDULLAYEV HARADA GİZLƏNİR?

ABU-nun sabiq rektoru Bakıya istintaqa çağırılıb - onun bir neçə il əvvəl Rusiya vətəndaşlığı aldığı deyilir - Zakir Qaralov onu hələ illər öncə...

yazısı səh.11-də

Erməni biznesmenlər

Paşinyana qarşı birləşir

Ermənistan hökumətinin Qərbə can atması ona baha başa gələ bilər; İrəvanda siyasi gərginlik daha da artacaq

yazısı səh.7-də

AMEA-da Mehdiyev dövründəki yeyinti ilə bağlı cinayət işi

yazısı səh.3-də

Azərbaycana görə Roma Papasını hədəf aldılar

yazısı səh.6-da

AŞ PA-nın özünə qazdığı 77-ci "məzar"

yazısı səh.4-də

Dövlət bu şəxslərə ev verəcək

Azərbaycanda əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər və şəhid ailələrinə dəstək, qayğı dövlətin diqqət mərkəzində olan əsas məsələlərdəndir.

Növbəti dəfə bir sıra əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər və şəhid ailələri yeni mənzillərlə təmin olunacaqlar. Məlumatla əsasən, bu şəxslər üçün Ağstafa rayonunda 3 ədəd ikiotaqlı, 6 ədəd üçotaqlı mənzillər satın alınacaq. Belə ki, artıq bununla bağlı Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyində müvafiq işlərə başlanılıb. Agentlik sözügedən işlərin 844.5 min manata başa gələcəyini ehtimal edir.

Azərbaycan əhalisinin sayı açıqlandı

İlin əvvəlindən ölkə əhalisinin sayı 5777 nəfər və ya 0,1 faiz artaraq 2025-ci il mart ayının 1-i vəziyyətinə 10230666 nəfər təşkil edib. Əhalinin 54,4 faizini şəhər, 45,6 faizini kənd sakinləri, 49,8 faizini kişilər, 50,2 faizini isə qadınlar təşkil edir.

Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinin aylıq hesabatında qeyd olunub.

Metropolitan əməkdaşlarının maaşı niyə artırılmayıb?

Prezidentin imzaladığı sərəncama uyğun olaraq yanvar ayından etibarən ölkədə minimum aylıq əməkhaqqının məbləği 345 manatdan 16 faiz artımla 400 manata çatdırılıb. Bu o deməkdir ki, yanvardan etibarən həm dövlət, həm də özəl sektorda 400 manatdan az maaş verilməz. Yəni minimum əməkhaqqı alan vətəndaşlar yanvar ayı üçün maaşlarını 16 faiz artımla almalı idilər.

Lakin məlumata görə, Bakı Metropolitanində işçilərin maaş artımı hələ də verilməyib.

Sözügedən qurumun mətbuat katibi Bəxtiyar Məmmədov Oxu.az-a bildirib ki, Bakı Metropolitanində işçilərin rifahı və əməyinin dəyərləndirilməsi prioritet məsələdir.

O qeyd edib ki, hazırda bu məqsədlərə uyğun əməkhaqqı fondunun təsdiqlənməsi ilə bağlı müzakirələr aparılır: "Struktur islahatları çərçivəsində maliyyə və təşkilati məsələlərlə yanaşı, əməkhaqlarına yenidən baxılması da kompleks şəkildə nəzərdən keçirilir. Həmin prosesin həyata keçirilməsi müəyyən zaman tələb edir və biz əməkdaşlarımızın bu mərhələni anlayışla qarşıladıklarına inanır, onlara təşəkkürümüzü bildiririk".

Ukraynadan daha bir qrup uşaq Azərbaycana gətirilib

Ukraynadan daha bir qrup uşaq Azərbaycana gətirilib. Bu barədə Ukraynanın ölkəmizdəki səfiri Yuri Huseyev özünün Facebook səhifəsində yazıb. O bildirib ki, qonaqları Ukrayna-Azərbaycan Parlamentlərarası Əlaqələr üzrə İşçi Qrupunun rəhbəri, millət vəkili Əlibala Məhərrəmzadə və səfirliyin əməkdaşları qarşılayıb. Səfər çərçivəsində uşaqlar Quba şəhərində yerləşən sanatoriyada reabilitasiyadan keçəcəklər, Azərbaycan mədəniyyəti ilə tanış olacaqlar. Eyni zamanda azyaşlı qonaqlar Bakıdakı Ukrayna Mədəniyyət Mərkəzini ziyarət edəcəklər və paytaxtda gəzintiyə çıxacaqlar.

Diplomatik nümayəndəlikdən o da qeyd edilib ki, bu, müharibə dövründə Ukraynadan Azərbaycana istirahət və reabilitasiya üçün gələn doqquzuncu qrupdur.

Səfir Yuri Huseyev səfərin təşkilində göstərilən dəstəyə görə Azərbaycanın rəhbərliyinə və xalqına, eləcə də xeyriyyəçilik fəaliyyəti ilə məşğul olan bir qrup şəxsə təşəkkür edib.

Məmməd Musayev vəzifəsindən uzaqlaşdırıldı

"Aqrarkredit" QSC-nin səhmdarının növbədənəknar ümumi yığıncağı keçirilib, İdarə Heyətinin yeni tərkibi təsdiq edilib.

Bu barədə Maliyyə Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, maliyyə naziri Sahil Babayevin sədrliyi ilə keçirilən yığıncaqda QSC-nin İdarə Heyətinin üzvlərinin səlahiyyət müddətlərinin başa çatması ilə əlaqədar olaraq yeni tərkibin formalaşdırılması mə-

sələsi müzakirə olunub.

Qeyd olunub ki, "Aqrarkredit"-in Nizamnaməsinə əsasən İdarə Heyətinin üzvləri səhmdarın ümumi yığıncağı tərəfindən 4 ildən çox olmayan müddətə seçilir.

S.Babayev səlahiyyət müddətləri başa çatdıran idarə heyətinin üzvlərinə, o cümlədən sədr Məmməd Musayevə öz təşəkkürünü bildirib.

Yığıncaqda QSC-nin İdarə

Heyətinin yeni tərkibi təsdiq edilib. Yığıncağın qərarına əsasən İlham Kələşov, Rəcəb Hüseynov və Cahid Quluzadə İdarə Heyətinə yeni üzvləri seçiliblər. Eyni zamanda İ.Kələşov İdarə Heyəti sədrinin birinci müavini və sədrin səlahiyyətlərinin müvəqqəti icraçısı, R.Hüseynov isə sədr müavini təyin olunublar.

S.Babayev İdarə Heyətinin yeni üzvlərini təbrik edərək onlara uğurlar arzulayıb,

Əli İnsanovun partiyasına maliyyə ayrılacaq

Azərbaycanda dövlət qeydiyyatında olan 26 partiyanın hamısı 2024-cü il üzrə maliyyə hesabatını Mərkəzi Seçki Komissiyasına (MSK) təqdim edib.

Qeyd edək ki, ötən ildən siyasi partiyaların maliyyələşməsində yeni mexanizmə keçid edilib. Belə ki, parlament seçkilərində iştirak edən siyasi partiyaların hamısına maliyyə vəsaiti ayrılır. Ancaq ötən ilin hesabatlarına nəzər salanda görürük ki, parlament seçkilərində iştirak etməyən bəzi partiyalara maliyyə vəsaiti ayrılmaıyıb.

Onlardan biri sabiq səhiyyə naziri Əli İnsanovun rəhbərlik etdiyi Haqq Ədalət Partiyasıdır. Partiyanın hesabatında bütün göstəricilərin qarşısına "0" rəqəmi yazılıb.

Modern.az partiya ilə əlaqə saxlayıb.

Partiyanın sədr müavini Rəşad Abbaslı bildirib ki, Haqq Ədalət Partiyasına indiye qədər heç vaxt dövlət tərəfindən maliyyə vəsaiti verilməyib: "Haqq Ədalət Partiyasına indiye kimi heç vaxt maliyyə vəsaiti ayrılmaıyıb. Bunun səbəbi bizə məlum deyil. Bizə bununla bağlı heç bir məlumat verilməyib".

Rəşad Abbaslı qeyd edib ki, bu il partiya maliyyə vəsaitinin verilməsi gözlənilir: "Amma bu il vəsait ayrılması gözlənilir".

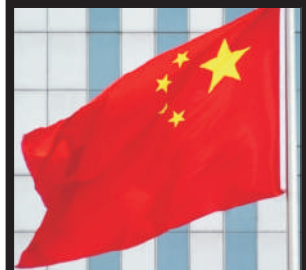
Mühacirətdə olan vəkil həlak oldu

Tanınmış vəkil Elçin Namazov mühacirətdə həlak olub. Bu barədə fəaliyyətini dayandırmış "Azadlıq" qəzetinin redaktoru Rövşən Hacıbəyli məlumat yayıb. O, E.Namazovun Bosniyada faciəli şəkildə həlak olduğunu bildirib.

Xatırladaq ki, Elçin Namazov əvvəllər bir sıra qalmaqallı məhkəmə proseslərində vəkil kimi çıxış edib. 2011-ci ilin sentyabrında Vəkillər Kollegiyasının qərarı ilə E.Namazov vəkillikdən uzaqlaşdırılıb.

Elçin Namazov

Çinin yeni səfiri Bakıya gəldi

Çinin Azərbaycanca yeni təyin olunmuş səfiri Lu Mey aprelin 14-də diplomatik vəzifəsinin icrasına başlamaq üçün Bakıya gəlib.

Bu barədə Çin səfirliyindən məlumat verilib. Diplomata qarşılanma mərasimində ölkəmizin tək cə səmimi və etibarlı dost deyil, həm də bərabərhüquqlu tərəfdaş olduğunu diqqətə çatdırıb. Lu Mey ölkəsini iki ölkə liderinin strateji rəhbərliyi altında ikitərəfli əməkdaşlığın bütün istiqamətlərdə inkişaf etdiyi dövrdə Azərbaycanda təmsil etməkdən şərəf duyduğunu açıqlayıb.

Səfir dövlət başçıları arasında əldə edilmiş mühüm razılaşmalara riayət etməyə və pragmatik əməkdaşlığın inkişafı, xalqlar arasında qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmləndirilməsi, eləcə də Çin-Azərbaycan strateji tərəfdaşlığının yeni səviyyəyə qaldırılması məqsədilə Azərbaycan cəmiyyətinin bütün təbəqələrinin nümayəndələri ilə sıx əməkdaşlıq etməyə hazır olduğunu da bildirib.

Havaya görə istilik təminatının müddəti artırılır

Mövcud hava şəraiti nəzərə alınmaqla soyuq günlərdə "Azərstiliktəchizat" ASC-nin balansında olan qazanxanalar və istilik məntəqələri işləyəcək. Bu barədə "Azərstiliktəchizat" ASC-nin mətbuat katibi Elvin Başqallı məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, istilik təminatı daha bir neçə gün davam edəcək. Mövcud qanunvericiliyə əsasən, bu gündən "Azərstiliktəchizat" ASC həm Bakıda, həm də regionlarda istilik təchizatını dayandırmaı idi.

Qeyd edək ki, respublika üzrə "Azərstiliktəchizat" ASC-nin balansında 557 qazanxana və 88 istilik məntəqəsi fəaliyyət göstərib. Mövsüm ərzində 3 871 yaşayış binası, 185 mindən çox mənzil, yüzlərlə məktəb, bağça və səhiyyə müəssisəsi, eləcə də 2 mindən artıq sosial və təsərrüfat obyektli istiliklə təmin olunub.

Korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpoz-malarla bağlı mə-lumat verən şəxsə və ya onun yaxın qohumu-na hədə-qorxu gəlmək, on-ları təzyiqlərə məruz qoy-maq, maddi və ya mənəvi ziyan vurmaq, təhqir və təhdid etmək, şərəf və ya ləyaqətini alçaaltmaq qadağan edilib. Prezident İl-ham Əliyev bununla bağlı “Korrupsiyaya qarşı mü-barizə haqqında” Qanuna dəyişiklikləri təsdiqləyib.

şəxsə və məhkəməyə müraciət edə bilər.

Sözgedən qanuna əlavə edilən yeni maddəyə əsasən isə orqanların rəhbərləri korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpoz-malarla bağlı mə-lumatların idarəedaxili qaydada verilməsi mexanizmini müəyyən etməlidir.

Eyni zamanda orqan rəhbərləri işçilərin və iş görən, yaxud xidmət göstərən digər şəxslərin korrupsiya ilə əla-

lar sonradan cəmiyyətdə öz təmərəqlı həyat tərzləri ilə seçilməyə, hamıya yuxarıdan aşağıya baxmağa başlayırlar. Bu oğrular hakimiyyətlə xalq arasında narazılıq yaranan əsas zümrelərdən biridir. Biz nə qədər ki, belə yaramazlardan “bu bahalı maşını haradan almısan, bu bahalı villanı hansı pullarla tikdirmisən” suallarını verib onlardan hesabat soruşmayacağıq, onlar da öz bildiklərini ede-

xorluq, hər bir cəmiyyəti sarsıdan məsələlərdən biridir: “Azərbaycanda bunun kökünün kəsilməsi üçün ölkə başçısının siyasi iradəsi var. Eyni zamanda bu da danılmaz bir həqiqətdir ki, istənilən mənfəə halla, o cümlədən korrupsiyaya qarşı mübarizədə dövlətlə yanaşı sadə vətəndaşlar da aktivlik göstərməlidir. Qeyd edim ki, bəzən sadə vətəndaşlar, hər hansı qurumun təmsilçiləri öz sa-

AMEA-da Mehdiyev dövründəki yeyinti ilə bağlı cinayət işi
Hesablama Palatasının rəyindən sonra Dənizkənarı Bulvarı İdarəsinin sabiq sədri həbs edilib, sırada...

Hesablama Palatası tərəfindən hansı qurumlarla bağlı materialların Baş Prokurorluğa və Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinə (DTX) göndərildiyi məlum olub.

Belli olub ki, hesabat ilində 4 nəzarət tədbiri üzrə müvafiq materiallar kollegiyanın qərarına əsasən Baş Prokurorluğa və Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinə təqdim edilib. Dənizkənarı Bulvarı İdarəsi və tabeliyində olan qurumlar və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İşlər İdarəsi ilə bağlı dövlət vəsaitlərinin və əmlakının idarə olunması sahəsində aşkar edilmiş hüquqpoz-malarda cinayət tərkibinin əlamətlərinin ehtimal olunması ilə əlaqədar materiallar Baş Prokurorluğa göndərilib. Naxçıvan Muxtar Respublikası Səhiyyə Nazirliyi və strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumlarda dövlət vəsaitlərinin və əmlakının idarə olunması sahəsində aşkar edilmiş hüquqpoz-malarda cinayət tərkibinin əlamətlərinin ehtimal olunması və Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətindən daxil olmuş məktubla əlaqədar həmin materiallar DTX-ya göndərilib.

Yuxarıda qeyd olunanlardan əlavə, 2023-cü ilin iş planına əsasən keçirilmiş 1 audit nəticəsində aşkar edilmiş bir sıra hüquqpoz-malara və kənar dövlət maliyyə nəzarəti obyektinin bununla bağlı təqdim etdiyi məlumatlara qanunvericiliyə uyğun olaraq hüquqi qiymətin verilməsi ilə əlaqədar müvafiq materiallar Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna təqdim edilib.

Bildirilib ki, Azərbaycan Respublikası Baş Prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsindən təqdim edilmiş məlumata əsasən, Hesablama Palatası tərəfindən hesabat ilində 3 auditlə bağlı göndərilmiş materiallardan 1 audit üzrə vurulmuş ziyan tam ödənilib, cinayət işinə xitam verilib. 2 audit üzrə cinayət işi başlanıb və istintaqın aparıldığı qeyd edilib, bu tədbirlərdən 1-də vəsait ödənilib, 1-də isə əmlak üzərinə həbs qoyulub.

Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətindən daxil olmuş məlumatlara əsasən, 1 audit üzrə aşkar edilmiş qanun pozuntuları ilə əlaqədar hazırda cinayət işi üzrə istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Yada salmaq ki, Dənizkənarı Bulvarı İdarəsi İdarə Heyətinin sabiq sədri İlqar Mustafayev ötən ilin sentyabrında həbs edilib. İ. Mustafayev xüsusilə külli miqdarda mənimləməyə və vəzifə səlahiyyətlərini aşmada təqsirləndirilir. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 179.4-cü və 308-ci maddələri ilə ittiham irəli sürülüb.

İbtidai istintaqla həmin idarənin idarə heyətinin sabiq sədri Mustafayev İlqar Əziz oğlunun 2021-2023-cü illər ərzində idarənin fəaliyyəti istiqamətləri üzrə ayrılmiş xüsusilə külli miqdarda pul vəsaitini mənimləməyə və israf etmə yolu ilə talanmasına, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etməsinə və vəzifə saxtakarlığı törətməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Toplanmış ilkin sübutlar əsasında İlqar Mustafayevə Cinayət Məcəlləsinin 179.4 (xüsusilə külli miqdarda ziyan vurmaqla mənimləmə), 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) və 313-cü (vəzifə saxtakarlığı) maddələri ilə ittiham elan edilməklə müstəntiqin vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında Binəqədi Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

AMEA-ya gəlincə, araşdırılan dövrdə qurumun prezidenti vəzifəsində Ramiz Mehdiyev idi. O, həmin vaxt baş vermiş qanun pozuntusu faktları ilə bağlı cinayət işi başlanması barədə danışib: “Mənim heç nədən xəbərim yoxdur. Bununla bağlı mənimlə heç kim əlaqə saxlamayıb. Məlumatsız olduğum üçün hazırda bu məsələlərlə bağlı çox danışa bilmərəm”, - deyərək bildirib.

Sözgedən qurumun 2020-2023-cü illərə dair fəaliyyəti üzrə təyin edilmiş audit yoxlamaları nəticəsində vəzifəli şəxslər tərəfindən külli miqdarda dövlət vəsaitinin təyinatı üzrə istifadə edilməməsi, habelə digər qanun pozuntularının törədilməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib. Qeyd edilən faktlarla bağlı aparılmış araşdırma üzrə Cinayət Məcəlləsinin 179.4 (xüsusilə külli miqdarda mənimləmə və ya israf etmə) və 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə) maddələri ilə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılıb.

Qeyd edək ki, illərdir AMEA-da çalışanlar elmi işlər üçün ayrılan vəsaitlərin aşağı olmasından şikayət edirlər. Onlar qeyd edirlər ki, AMEA bir elmi qurum olaraq müasir idarəetmə tələblərindən çox uzaqdır.

□ **ELŞƏN MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Prezident korrupsiyaya qarşı o qanunu imzaladı

Sabiq nazir: “Nə qədər ki, “bu bahalı maşını haradan almısan, bu villanı hansı pullarla tikdirmisən” suallarını verib hesabat soruşmayacağıq...”

Belə ki, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpoz-malarla bağlı məlumat verən işçiyə belə məlumat verdiyinə görə bir-baş və ya dolayı yolla qisas almaq məqsədilə tənbeh tətbiq etmə, əmək müqaviləsinə xitam vermə, vəzifədən azad etmə, başqa işə keçirmə, əməkhaqqından qanunsuz tutulmalar aparma, vəzifədə irəli çəkilməyə və ya həvəsləndirməyə aktiv və ya passiv formada maneçilik törətmə, mənfə cəhətdən xarakterizə etmə və digər bu cür tədbirlər tətbiq edilə bilməz.

Korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpoz-malarla bağlı məlumat verən şəxs ona qisas almaq məqsədilə hər hansı tədbirlərin tətbiqinə dair dəlillər irəli sürdükdə həmin dəlillərin təkzib edilməsi işəgötürənin üzərinə düşəcək.

Həmçinin orqanın rəhbəri müvafiq qurum daxilində bu tələblərə riayət olunmasını təmin etməlidir, həmin məd-dənin tələblərinin pozulması məsuliyyətə səbəb olacaq.

Qanunla qadağan edilən addımlara məruz qaldığını iddia edən şəxs pozulmuş hüquqlarının bərpası üçün aidiyyəti üzrə yuxarı vəzifəli

qədar hüquqpoz-malarla bağlı məlumatları qəbul etmək səlahiyyətinə malik subyektlər, bu subyektlərə və korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində ixtisaslaşmış orqanlara müraciət etmə qaydaları, müraciətə baxılmanın nəticəsi və korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpoz-malarla bağlı məlumat verən şəxslərin hüquqları ilə tanış olmalarını təşkil etməlidirlər.

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, korrupsiyaya qarşı mübarizə yolunda bütün vasitələrdən istifadə olunmalıdır:

“Korrupsiyanın kökünü kəsmək mümkün deyil, lakin düzgün qurulmuş mexanizmlərlə onu minimum həddə endirmək olar. Azərbaycan korrupsiya hallarına bir qayda olaraq büdcə pullarının istifadə edilməsi zamanı yol verilir. Tenderlərin formal keçirilməsi, onları keçirərək şəffaflığın təmin edilməməsi büdcə pullarını əldə edən dələduzlar və cəmiyyətin anti-podları üçün ən yaxşı fürsət hesab olunur. Bu pulları belə əyri yollarla əldə edən oğru-

cəklər.

Təbii ki, bütün bunların fonunda “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Qanuna müvafiq dəyişikliklərin edilməsi pozitiv bir addım kimi dəyərləndirilməlidir. Bu dəyişikliklər əslində vətəndaşları ölkədə baş verən korrupsiya hallarına qarşı mübarizəyə səsləyir və belə halları aradan qaldırmaq üçün ictimai nəzarətin imkanlarından istifadəyə yol açır. İnsanlarımız başa düşməlidir ki, bu dövlət bizim hər birimizindir, onun kökünə zərbə vuran nə varsa hər birimiz buna qarşı mübarizə aparmalıyıq. Belə olanda dövlət daha güclü olur”.

“Ümumiyyətlə, korrupsiya çox ağır bələdir, dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələri də bu ağır bələdan tam qurtula bilməyiblər. Demək olmaz ki, hansısa korrupsiyasız ölkə var. Lakin onu da qeyd etməliyəm ki, bir sıra ölkələr kimi Azərbaycanda da korrupsiyaya qarşı dövlət səviyyəsində qətiyyətli mübarizə aparılır”. Bunu **Milli Məclisin deputatı Vüqar İskəndərov** deyib.

Deputat bildirib ki, korrupsiya beləsi və rüşvət-

hələrində rəhbərlik tərəfindən korrupsiyaya yol verilməsini görsələr də bununla bağlı məlumat verməkdən çəkinə bilərdilər. Lakin artıq bu narahatlıq da aradan qalxır”.

V.İskəndərovun sözlərinə görə, Prezident İlham Əliyevin imzaladığı qanun bu baxımdan mühüm önəm kəsb edir: “Çünki bununla da korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpoz-malarla bağlı məlumat verən şəxsə və ya onun yaxın qohumuna hədə-qorxu gəlmək, onları təzyiqlərə məruz qoymaq, maddi və ya mənəvi ziyan vurmaq, təhqir və təhdid etmək, şərəf və ya ləyaqətini alçaaltmaq qadağan edilib. Belə ki, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpoz-malarla bağlı məlumat verən işçiyə belə məlumat verdiyinə görə bir-baş və ya dolayı yolla qisas almaq məqsədilə tənbeh tətbiq etmə, əmək müqaviləsinə xitam vermə, vəzifədən azad etmə, başqa işə keçirmə, əməkhaqqından qanunsuz tutulmalar aparma, vəzifədə irəli çəkilməyə və ya həvəsləndirməyə aktiv və ya passiv formada maneçilik törətmə, mənfə cəhətdən xarakterizə etmə və digər bu cür tədbirlər tətbiq edilə bilməz.

Korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpoz-malarla bağlı məlumat verən şəxs ona qisas almaq məqsədilə hər hansı tədbirlərin tətbiqinə dair dəlillər irəli sürdükdə həmin dəlillərin təkzib edilməsi işəgötürənin üzərinə düşəcək. Göründüyü kimi, dövlət bu məsələdə də sadə vətəndaşın yanında olduğunu nümayiş etdirməklə yanaşı korrupsiyaya qarşı mübarizədə qətiyyətli olduğunu bir daha ortaya qoyur”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) prezidenti Teodor Rusopulos Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ADA-nın “Yeni dünya düzeninə doğru” beynəlxalq forumu zamanı səsləndirdiyi bəyanata “operativ reaksiyası” ilə diqqət çəkib. Teodoros Rusopulos “Alpha News” qəzetinə müsahibəsi zamanı Azərbaycan əleyhinə hədəyanlar səsləndirib.

Teodoros Rusopulosu qəzəbləndirən İ.Əliyevin Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin qərarlarını icra etməyəyi barədə dedikləridir: “Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin hakimlərinin seçkilərində iştirak etməmişik, bu məhkəmənin bütün qərarları bizim üçün etibarsızdır. Bu, bizim tutduğumuz mövqedir və fürsətdən istifadə edərək bildirirəm ki, Avropa Məhkəməsinin heç bir qərarının bizim üçün hüquqi qüvvəsi yoxdur, çünki biz səsvermə hüququndan məhrum edilmişik. Biz bu Avropa Şurasının hakimlərinin kim olduğunu bilmirik. Azərbaycana qarşı ayırı-seçkilik etmək, bizi təcrid etmək istəyirdilər, amma əslində özlərini Qafqazdan təcrid etdilər”.

Teodoros Russopulos isticarə ilə deyib: “Əliyev mükəmməl ingilis dilində bəyanat verdi. Eşitdim ki, bu, yerli auditoriyaya ünvanlanıb. Bu, yerli auditoriya üçün deyildi, hamı üçün, xüsusən də Avropa Şurası üçün idi”. AŞ PA sədri “heç kim Avropa Şurasını şantaj edə bilməz. Avropa Şurası belə bəyanatları qorxmur, çünki Avropa Şurası öz insan hüquqlarına, qanuna uyğun olaraq, qanuna uyğun qərarlar qəbul edib və qəbul etməkdə davam edir” deyib.

“Teodoros Rusopulosun Azərbaycan əleyhinə səsləndirdiyi iddiaları qətiyyətlə rədd edir və pisləyirik”. **Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə** Avropa Şurası Parlament Assambleyasının prezidenti Teodoros Rusopulosun Azərbaycan əley-

AŞ PA-nın özünə qazdığı 77-ci “məzar”

Teodor Rusopulosun anti-Azərbaycan isticarəsi özünə baha başa gəldi; hüquq müdafiəçisi Avropa Məhkəməsinin qərarlarını təftiş etdi

hinə qəbul edilməz fikirlərinə dair şərhində bildirib.

“Avropa Şurası nizamnaməsinin pozulması, AŞ PA tərəfindən səlahiyyətlərin aşılması nəticəsində Azərbaycan əleyhinə addımdan sonra belə, Azərbaycan tərəfinin dialoqa açıqlıq nümayiş etdirməsinə baxmayaraq, Rusopulos, Şvabe və onlar kimi bir sıra şəxslərin davamlı şəkildə ölkəmizin beynəlxalq hüquqa və ədalətə söykənən mövqeyinə kölgə salmağa çalışdıqları məlumdur. AŞ PA bu illər ərzində ikili standartlar əsasında apardığı anti-Azərbaycan siyasəti ilə Azərbaycan xalqının haqlı nifrətini qazanıb.

Ölkəmizin rəhbərini təhqir etmək, “diktator” adlandırmaq isə ümumiyyətlə, heç bir çərçivəyə sığmır, siyasi mədəniyyətsizlik və nadanlıqdır. Assambleyada hazırkı isticarə və onun başında du-

ran diktator Rusopulos AŞ PA-dakı acınacaqlı vəziyyətin təzahürüdür. Eyni vəziyyət Avropa Parlamentində də mövcuddur”, - Ayxan Hacızadə deyib.

O bildirib ki, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qərarları ilə bağlı mövqeyimizə gəldikdə, Azərbaycanın məhkəmənin hakimlərinin seçilmələrində iştirak etmədiyi nəzərə alınmaqla, onların qəbul etdiyi qərarların Azərbaycan tərəfindən icra olunmasını tələb etmək absurddur. Bu şəraitdə, məhkəmənin qərarlarının yerinə yetirilməsi mümkün deyil: “Qeyd edək ki, AŞ PA-da Azərbaycan nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərinin dayandırılması barədə ədalətsiz və hüquqi cəhətdən suallar doğuran təşəbbüsü dəstəkləyən 76 nəfər AŞ PA üzvü kimi, Teodoros Rusopulosun da adı “qara

siyahı”ya daxil edilib. Rusopulos Azərbaycana soxularsa, rədd ediləcək”.

Azərbaycan deputatları AİHM-in hakimlərinin seçkilərində iştirak etməyib və indi Bakının bu hakimlərin qərarlarının tanımaması tamamilə məntiqli və qanunidir. Üstəlik, AİHM-in heç vaxt qanunun və insan hüquqlarının müdafiəsi üçün effektiv fəaliyyəti olmayıb. Şahbaz Quliyev və Dilqəm Əsgərovun işini xatırlatmaq kifayətdir. Erməni işğalçıları onları qanunsuz olaraq 8 il həbsdə saxlayıblar. Səkkiz il Avropa Şurası və AİHM erməni işğalçılarının azərbaycanlı əsir və girovlara qarşı zorakılıq etməsi ilə bağlı mötəbər məlumatlara reaksiya verməyib. Bununla belə, AİHM hakimləri konveyer sürəti ilə “siyasi məhbus” elan edilmiş daha çox şəxsin xeyrinə qərarlar çıxarırdılar.

Ümumiyyətlə, AİHM Azərbaycana qarşı nə zamansa ədalətli mövqə tutubmu? Bu məhkəmə Azərbaycanla bağlı məsələlərdə sanki Avropa Şurasının rəhbərliyindən sifariş almış kimi davranmırmı?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Azərbaycan Prezidenti Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin hakimlərinin seçkisində nümayəndə heyətimizin iştirak etmədiyinə görə bu məhkəmənin qərarlarının Azərbaycanla tanınmayacağı ilə bağlı öz mövqeyini ifadə edib: “Təəssüf ki, özünü guya “söz azadlığının, insan hüquqlarının müdafiəçisi” kimi təqdim edən Avropa Şurası Parlament Assambleyasının sədri və bir sıra Avropa Şurası rəsmiləri Azərbaycana qarşı heç bir siyasi etikaya, ədalətə və hüquqa sığmayan bəyanatlar verib. Sifarişli prosesə başladıqları açıq-aydın görünür. Maraqlıdır ki, bir tərəfdən Avropa Şurasının baş katibi Azərbaycan Prezidentindən Avropa Şurasını tərk etməmək üçün xahiş edir, digər tərəfdən isə AŞ PA prezidenti və digər Avropa Şurası rəhbərlərinə daxil olan şəxslər tərəfindən haqsız hücum təşkil edilir. Azərbaycan nümayəndə heyəti AŞ PA-nın sessiyasında iştirak etmir. Belə olan halda iştirak etmədiyimiz sessiyada seçilmiş hakimlərin qəbul etdiyi qərarların Azərbaycanla hüquqi əsasının olmadığı anlamına gəlir. AŞ PA-da fəaliyyət göstərmədiyimiz və səsvermə hüququmuz olmadığı halda orada se-

çilən hakimlər qrupu tərəfindən qəbul edilən qərarların Azərbaycanda icrasının imperativ olduğunu iddia etmək məntiqsizlikdir”.

Hüquq müdafiəçisi qeyd etdi ki, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi Azərbaycana qarşı olan iddiaları, şikayətləri tez bir zamanda icraata götürüb və qərarları tezliklə çıxarıb: “Lakin Azərbaycanın etdiyi şikayətlərə, iddialara illərlə, bəzən on ildən artıq müddət keçdikdən sonra baxıblar. Əksəriyyətində də iddiamıza, şikayətlərimizə istədiyimiz cavabı almamışıq, ədalətsiz qərarlar çıxarıblar. Nadir hallarda isə şikayətdən 10 il keçdikdən sonra Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə məsələyə baxılıb və şikayət təmin olunan qərar çıxarıblar. Məsələn, “Çıraqov qardaşlarının işi” təxminən 10 il uzadıldı və sonra ədalətli qərar qəbul olundu və Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən Laçın və digər rayonların işğal edildiyi, azərbaycanlılara maddi, mənəvi ziyan vurulduğu qərarda təsdiqini tapdı. Lakin məhkəmənin çıxardığı qərarın icrası kağız üzərində qalırdı. AŞ PA isə qərarın icrası üçün heç bir tədbir görmürdü, cavabdeh Ermənistana təsir göstərmirdi. Digər məsələlərdə də AŞ PA ləng, ayırı-seçkilik nümayiş etdirib. Ona görə də artıq Azərbaycanda insanlarda rəy formalaşdırıb ki, Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinə müraciətə cavab verilməsi ən azı 5-6 il çəkəcək, baxılması daha çox müddət aparacaq”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,** “Yeni Müsavat”

Bakı müstəmləkə əsarətində yaşayan xalqlara dəstək verir

BTQ-nin icraçı direktoru BMT-də çıxış etdi

BMT-nin Afrika Əsilli Xalqların Daimi Forumunun IV Sessiyasında Bakı Təşəbbüs Qrupunun icraçı direktoru Abbas Abbasov çıxış edib. Çıxışda Abbas Abbasov sədr yeni vəzifəyə seçilməyi münasibətilə təbrik edib, ona gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıb, eyni zamanda əvvəlki sədr xanım Sumera səmərəli və yadda qalan rəhbərlik etdiyinə görə təşəkkürünü bildirib.

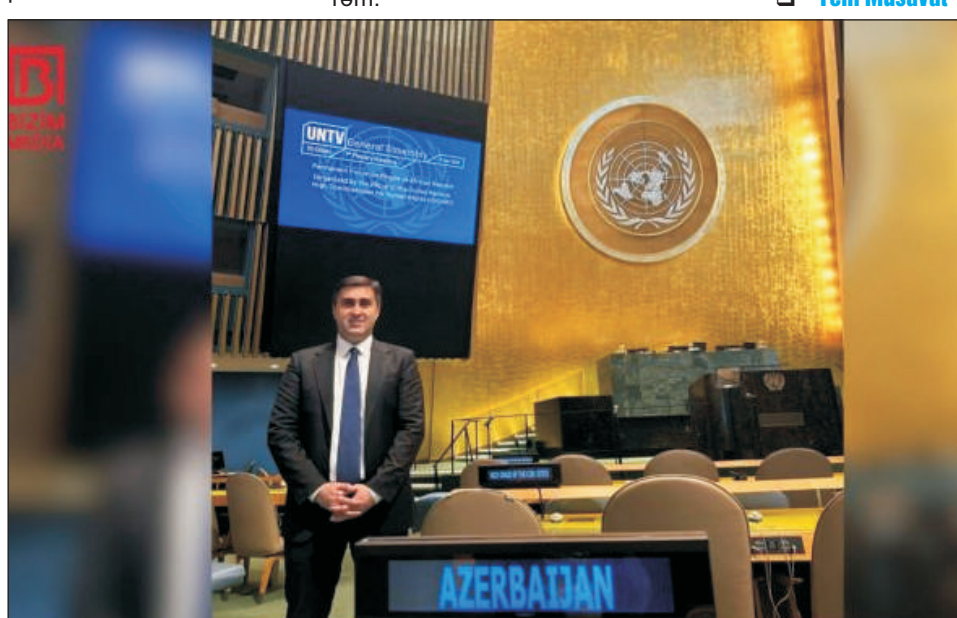
O qeyd edib ki, 2023-cü ilin iyul ayında Qoşulmama Hərəkatının nazirlər toplantısı çərçivəsində təsis olunmuş Bakı Təşəbbüs Qrupu müstəmləkə əsarəti və neokolonializm rejimi altında yaşayan xalqların azadlıq və müstəqillik uğrunda mübarizələrinə daim və qətiyyətlə dəstək verir, həmrəyliyi və praktiki yardımını özünə öhdəlik kimi qəbul edir.

“Qeyd etmək lazımdır ki, Afrika və Afrika mənşəli xalqlar da müstəmləkəçiliyin

tərətdiyi faciələrdən kənarda qalmamışdır. Yaşamaq, azadlıq, bərabərlik, mədəni kimlik və dekolonizasiya hüquqları imtiyaz deyil. Bunlar BMT Nizamnaməsində, Qoşulmama Hərəkatının Bəndə prinsiplərində və digər bir çox beynəlxalq sənədlərdə təsbit olunmuş ümumbəşəri insan hüquqlarıdır. Buna baxmayaraq, bir çox Afrika ölkələri və Afrika mənşəli insanlar üçün bu hüquqlar hələ də realıqdan uzaq, arzu olmaq qalmaqdadır.

Bu gün biz burada yalnız tarixi müzakirə etmirik, həm də gələcəyi formalaşdırırıq. Bu forum tarixən kənarda qalmış Afrika mənşəli xalqların

səslərinin global miqyasda eşidilməsi üçün mühüm bir platformadır.

Sabah isə Bakı Təşəbbüs Qrupu “Dekolonizasiya: sakit inqilab” adlı tədbir təşkil edəcək. Fırsətdən istifadə edərək, bu forumun hörmətli iştirakçılarını həmin tədbirdə Afrika mənşəli xalqların məsələlərinin müzakirəsinə qatılmağa dəvət etmək istəyirəm.

Sonda bir daha vurğulamaq istərdim ki, bu mübarizə təkə keçmişin səhvlərini üzə çıxarmaq üçün deyil. Bu mübarizə daha ədalətli, daha inklüziv və insan hüquqlarına hörmət edən bir gələcəyin qurulmasına yönəlib”, - Abbas Abbasov vurğulayıb.

□ **“Yeni Müsavat”**

Gürcüstanın Rusiyaya şerti

Gürcüstan diplomatik münasibətlərin bərpasını hələ də Abxaziya və Cənubi Osetiya ilə bağlı Rusiyanın mövqeyinə bağlayır. Rusiya 2008-ci ildə bu bölgələrin müstəqilliyini tanıyıb və bu qərar dəyişdirilməyəcək.

Bunu Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin "İzvestiya"ya müsahibəsində bildirib.

Qaluzin əlavə edib ki, Rusiya Gürcüstanla qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığa hazırdır. O, iki ölkə arasında ticarət və nəqliyyat sahəsində əlaqələrin genişləndiyini, viza rejiminin ləğv olunduğunu xatırladı.

"Diplomatik münasibətlərin bərpasına da hazırıq. Bizim üçün heç bir məhdudiyyət yoxdur," - deyə o vurğulayıb.

Gürcüstanın xarici işlər naziri Maka Boçorişvili Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzinin iki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin bərpası ilə bağlı bəyanatına cavab verib. Nazir işğal başa çatmadıqca Rusiya ilə diplomatik münasibətlərin bərpasının mümkün olmayacağını vurğulayıb.

"Məsələ sadədir: Gürcüstanın Rusiya tərəfindən işğal olunmuş iki regionu var və təbii ki, işğal şəraitində diplomatik münasibətlərin bərpasından danışmaq mümkün deyil", - Boçorişvili deyib.

"Tiflis yalnız işğal olunmuş ərazilərlə bağlı məsələ həll olundandan sonra Moskva ilə diplomatik münasibətləri bərpa etməyə hazır olacaq".

Bunu isə Gürcüstan parlamentinin sədri Şalva Papuaşvili deyib. "Gürcüstanla Rusiya arasında münasibətlərin bərpası qarşısında yalnız bir maneə var: Gürcüstan ərazilərinin Rusiya tərəfindən işğalı. Rusiya bu maneəni çox asanlıqla aradan qaldıra bilər. Əlbəttə ki, biz o maneəni aradan qaldırmaq üçün addımları gören kimi münasibətlərin bərpası mümkün olacaq", - deyə o bildirib.

Xatırladaq ki, iki ölkə arasında diplomatik münasibətlər 2008-ci ilin avqust müharibəsindən sonra kəsilib. Tərəflər arasında təmaslar yalnız Cenevrə Beynəlxalq Müzakirələri formatında aparılır.

Aprel 10-da Müqəddəs Taxt-Tacın Vatikan Qriqorian Pontifik Universitetində Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi, AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutu, Azərbaycanın Müqəddəs Taxt-Tacdakı səfirliyi və Alban-Udi Xristian Dini İcmasının birgə təşkilatçılığı ilə "Azərbaycanda xristianlıq: tarix və müasirlik" mövzusunda Qafqaz Albaniyası irsinə həsr edilən XII beynəlxalq elmi konfrans keçirilib. "Yeni Müsavat" bildirir ki, konfransın açılış mərasimində çıxış edən ölkəmizin Müqəddəs Taxt-Tacdakı səfiri İlqar Muxtarov bildirib ki, konfrans Azərbaycanı xristianlığın, dini müxtəlifliyin və multikulturalizmin zəngin tarixinin araşdırılmasına həsr olunub.

Diplomat qeyd edib ki, Avropa və Asiyanın kəsişməsində yerləşən Azərbaycan uzun müddətdir ki, müxtəlif sivilizasiyaların, mədəniyyətlərin və dinlərin qovuşduğu məkan olub. Bu baxımdan, belə bir mühüm tədbirin nüfuzlu Qriqorian Pontifik Universitetində keçirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Panel iclaslarında Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan, Koreya Respublikası, Rusiya, Polşa, İtaliya, Gürcüstan, Almaniya, Fransa, Kanada, ABŞ və Litvadan olan albanşünas mütəxəssislərin məruzələri dinlənilib və bu möv-

zular ətrafında geniş müzakirələr aparılıb.

Bu tədbir erməni kilsəsində və lobbicilərinə ciddi narahatlıq yaradıb. Eçmiədzin kilsəsi bəyanat verərək guya tədbirin məqsədinin "Ermənistanın və Artsaxın tarixi-mədəni irsinin erməni kimliyini inkar etməyə cəhd edilib". Eçmiədzin "katolik ali təhsil müəssisəsinin divarları arasında belə bir antielmi tədbirin keçirilməsinə icazə verilməsindən təəssüflənir və kilsələrarası ünsiyyət çərçivəsində lazımi addımları atmaq niyyətindədir".

İddia olunur ki, simpozi-

um zamanı guya "artsax"ın bütün erməni xristian irsi alban və ya udi icmasına mənsub olduğu kimi təqdim edilib. Ermənilər əvvəl iddia edib ki, guya etibarlı mənbələrdən rəsmi Vatikanın bu konfransdan xəbərsiz olduğunu öyrəniblər. Qriqorian Universiteti tədbir üçün yalnız zal icarəyə götürüb və erməni icması artıq universitetə etiraz məktubu göndərüb. Roma erməni icması şurası da Qriqorian Universitetində "belə bir anti-erməni tədbirin keçirilməsi

Azərbaycana görə Roma Papasını hədəf aldılar

Bakının Vatikanda təşkil etdiyi konfrans erməni kilsəsində və lobbicilərinə şok effekti və təşviş yaradıb - reaksiya

faktından məyus olub". Roma Erməni İcması Şurası həttə Vatikana və xəstəhal Papaya da ləkə yaxaraq iddia ediblər ki, guya Bakı rəsmi Vatikana və universitetə külli miqdarda pul vəd edib.

Böyük Kilikiya evinin katolikosu I Aram Vatikanın Şərqi Katolik Kilsələri İcmasının baş prefekti, kardinal C.Kijerotiye məktub ünvanlayıb. I Aram Vatikanın Qriqorian Universitetində keçirilən "Azərbaycanda xristianlıq" adlı konfransla bağlı etirazlarını bildirib. Katolikos deyib ki, "müzakirə olunacaq mövzular və məruzəçilər, xüsusilə də erməni kilsəsi ilə bağlı mövzularla bağlı yuxarıda adıçəkilən konfransın birtərəfli təşkili və erməni mütəxəssislərin orada iştirak etməməsi tarixi həqiqətə qarşı açıq-aşkar ədalətsizlikdir". Daha sonra "qədim erməni irsi", ilk xristian ermənilər və onların kilsələri arasında sıx əlaqələr, eləcə də "Artsaxda er-

məni kilsəsinin fəal və mü-təşəkkil mövcudluğu" kimi uydurma iddialardan danışaraq xeyli çərənəyib. O həmçinin "Artsaxın erməni xalqının soyqırım siyasəti nəticəsində Azərbaycan hakimiyyətinin təşkil etdiyi məcburi deportasiya" fikrini də məktuba soxuşdurub. I Aram eyni zamanda Qarabağ erməniləri ilə bağlı məsələlərə Vatikan hakimiyyətinin göstərdiyi müsbət yanaşmanı vurğulayaraq, "əminlik ki, Vatikan hakimiyyəti yuxarıda qeyd olunan konfransın birtərəfli və qeyri-dəqiq yanaşmalarını bölüşməyəcək" deyərək məktubuna yekun vurub.

Parlamentin İnsan hüquqları komitəsinin üzvü Arzuxan Əlizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ermənilərin narahatlığı aydın məsələdir: "Çünki Ermənistan monoetnik bir ölkədir. Təəssüflər olsun ki, bu fakta dünya ictimaiyyətində diqqət yetirən yoxdur. Azərbaycanda isə dini tole-

rantlıq var. Burada məscidlərlə yanaşı, kilsələr, sinə-qoqlar fəaliyyət göstərir. Həmçinin müxtəlif dinlərin xadimləri çıxışlar edə, fikirlərini çatdırı bilirlər. O mə-nada Azərbaycan həmişə nümunə olub. Ona görə də qoy ermənilər narahat olsunlar, özləri haqda fikirləşsinlər".

Deputat vurğuladı ki, ermənilərin tarixi yoxdur: "İrəvanda ermənilərə aid tarixi və ya dini abidə görə bilməzsiniz. Sonradan tikiblər və mif yaradıblar. Bu baxımdan ermənilər narahatdırlar, şivən salırlar. Çünki Ermənistanda dini tolerantlığa dair nümunə yoxdur. Üstəlik, Azərbaycan ərazilərində olan alban abidələrinə sahib çıxmaq istəyiblər, bu saxtakarlıqları da sübuta yetirilib. Odur ki, belə konfranslar erməniləri həyəcanlandırır. Azərbaycan bütün platformalarda fəal olmalı, işini görməli, təbliğatını aparmalı, erməni ya-

lanlarını ifşa etməlidir. Onlar "artsax" bağrıb həşir salırlar, xristian dünyasını inandırmaq istəyirlər ki, guya Qarabağda qədim tarixləri olub, amma hamısı yalandır, ermənilərin bölgəyə nə zaman və necə köçürülməsi haqda tarixçilərin faktları var. İşğaldan sonra da bir neçə kilsə tikərək qədim dini abidə kimi sırımağa çalışıblar. Bununla belə, Azərbaycan bütün dinlərə hörmət göstərir və Qarabağda olan kilsələr də qorunur. Ermənilər isə 65 məscidimizi dağıdıblar. Fərqimiz bundan ibarətdir və onların danışmağa sözü olmamalıdır".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədovanın sözlərinə görə, belə konfranslar tez-tez keçirilməlidir: "Ermənilər xristian dünyasına car çəkir ki, guya Qarabağ erməniləri hücumu məruz qalıblar. Məsələyə dini təəssübkeşlik nəzərindən yanaşırlar. Bununla xristian dünyasının səsini qazanmaq və Azərbaycana qarşı kampaniyanı gücləndirmək istəyirlər. Tramp da seçki ərəfəsində rəqibini ittiham etmişdi ki, Qarabağda xristianları qoruyublar. Yeni dini kontekstdən mövqe sərgilənmişdi. Ermənilər də hər yerdə, hər konfransda məsələləri xristianlıq üzərindən gətirirlər. Çünki özlərini xristianlığı ilk qəbul etmiş toplum kimi sıırırlar. Buna görə də Azərbaycan Qərb dövlətlərində daha çox iş görməlidir".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Rəsmi Moskva Ermənistanın Avropa İttifaqına üzvlüklə bağlı addımları diqqətlə izləyir və erməniləri ağıllı yola çəkmək üçün fəaliyyətini davam etdirir. Hər halda, müşahidələr bu qənaətə gəlməyə əsas verir.

Yada salaq ki, aprelin 4-də Ermənistan Prezidenti Vaaqn Xaçatryan respublikanın Avropa İttifaqına (Aİ) üzvlüyünün başlanması haqqında qanunu imzalayıb. Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk qeyd edib ki, Avrasiya İqtisadi Birliyi bir araya sığır və regiondankənar oyunçuların Ermənistana gəlişinin "nəticələri olacaq". "Onu da anlamaq lazımdır ki, Avropa İttifaqı və Avrasiya İqtisadi İttifaqı (Aİİ) bir-birinə uyğun gəlir" - Overçuk bildirib.

Ötən həftəsonu Moskva bu istiqamətdə daha bir həmlə edib. Erməni Sahibkarlar Assosiasiyasının (ESA) biznes forumu keçirilib. Musavat.com xəbər verir ki, tədbirdə Ermənistan və Rusiyadan iki yüzdən çox iş adamı bir araya gəlib. Sənayeçilər və Sahibkarlar Assosiasiyasının prezidenti, "Taşir" Şirkətlər Qrupunun təsisçisi Samvel Karapetyan vurğulayıb ki, 2024-cü ildə Ermənistanın Avrasiya İqtisadi İttifaqı ölkələri ilə ticarət dövriyyəsi 12,7 milyard ABŞ dollarına çatıb, Avropa İttifaqı ilə ticarət isə 14 faiz azalaraq 2 milyard dollar olub. "Avrasiya İqtisadi İttifaqından çıxmaq və özümüzü Avropa İttifaqına yönəltməyə cəhd etmək ciddi iqtisadi nəti-

yərləri, çoxəsrlik dostluq və əməkdaşlıq ənənələri var. Rusiyada milyonlarla erməni yaşayır və işləyir, hər iki ölkənin inkişafına öz töhfəsini verir. Rusiya xaricdəki erməni diasporu üçün əsas ölkə olaraq qalır", - deyə sahibkar bildirib.

Bu arada Ermənistanda vergilərin artırılmasına etiraz edən kiçik biznes nümayəndələri hökumət binası qarşısında aksiya keçiriblər. Bildirilib ki, Nazirlər Kabineti biznes icması ilə dialoqa getmək istəmir, qərarlar sahibkarların rəyi nəzərə alınmadan qəbul edilir. Aksiyaçılar hesab edirlər ki, hakimiyyətin öz qərarını yenidən nəzərdən keçirməkdən imtina etməsi yalnız əks-təsirə səbəb olacaq. Etirazçıların sıralarına hətta hakimiyyətə yaxın deputatların da qoşulması Nikol Paşinyan üçün xoş xəbər deyil.

Erməni biznesmenlərin Paşinyana qarşı təşkilatlanmasının hansı mənfi nəticələri olacaq? Biznes elitəsi hakimiyyət dəyişikliyinə hansı rol oynaya bilər?

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında öncə bildirdi ki, Ermənistan iqtisadiyyatında son 3 ildə nəzərəçarpan artım da, bu ölkənin Avrasiya İqtisadi Birliyi üzvləri

Erməni biznesmenlər Paşinyana qarşı birləşir

Ermənistan hökumətinin Qərbə can atması ona baha başa gələ bilər; İrəvanda siyasi gərginlik daha da artacaq

cələrə gətirib çıxara bilər. Bu, təkə siyasəti qərar deyil. Biz aydın başa düşməliyik ki, bu istiqamətdə istənilən addım emosiyalar əsasında deyil, real milli maraqlar əsasında hesablanmalıdır", - Karapetyan deyib. ESA rəhbərinin sözlərinə görə, bu gün Rusiya Ermənistanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində əsas rol oynayır. "Qaz və neft məhsulları sabit kanallar vasitəsilə, Ermənistan üçün əlverişli şərtlərlə tədarük edilir. Aİ-dən çıxacağı təqdirdə təchizatın tənzimlənməsinin vahid mexanizmləri fəaliyyətini dayandıracaq və enerji qiymətləri əhəmiyyətli dərəcədə arta bilər. Bu, ayrı-ayrı sektorların iflic olmasına və bütün iqtisadi sistemin sabitliyinin pozulmasına gətirib çıxara bilər. Enerji təhlükəsizliyi yalnız hansı ölkənin iqtisadi gələcəyinə təsir edən amil deyil, asılıdır. Xalqlarımızın ortaq də-

ilə ticarət dövriyyəsinin 12,7 milyard dollara çatması da, Rusiyanın enerjidaşıyıcılarının ora aşağı qiymətlərlə satılması ilə bağlı deyil:

"Ümumiyyətlə, dağ-mədən sənayesini nəzərə almasaq, Ermənistanın dünya bazarına çıxara biləcəyi malların çeşidi və həcmi elə də çox deyil, uzağı bir neçə yüz milyon dollarla ölçülür. Yəni onun Avrasiya İqtisadi Birliyi, özəlliklə də Rusiya ilə ticarətinin həcmi son 3 ildə bu dərəcədə dəyişməyib. Daha dəqiqi, həmin Qərb Rusiyaya satışına qadağa qoyduğu malların Ermənistan üzərindən ya birbaşa, ya da Mərkəzi Asiyadakı bəzi dövlətlərdən keçməklə ora ötürülməsinə göz yumduğundan belə bir mənzərə formalaşıb. Yəni Ermənistanın iqtisadi uğuru situ-

ativ xarakter daşıyır və bir daha vurğulayıram ki, istehsal potensialının məhdudluğu səbəbindən Rusiyanın özünün enerjidaşıyıcılarını ora ucuz satmasının burada rolu varsa da, çox cüzdür". **Rusiyaadakı toplantıya gəldikdə, S.Aliyev qeyd etdi ki, burada gələn il Ermənistanda keçirilməsi planlaşdırılan parlament seçkisinə hazırlıq məqsədinin güldüldüyü birmənalıdır:** "Orasını da deyim ki, ABŞ-Rusiya danışıqları nə dərəcədə Moskvanın arzuladığı yöndə davam edəcəksə, biznesmenlər Nikol Paşinyan və komandası üçün bir o qədər təhlükəyə dağa qoyduğu malların Ermənistan üzərindən ya birbaşa, ya da Mərkəzi Asiyadakı bəzi dövlətlərdən keçməklə ora ötürülməsinə göz yumduğundan belə bir mənzərə formalaşıb. Yəni Ermənistanın iqtisadi uğuru situ-

len geosiyasi layihə olub ki, bu gün o layihə Qərbi Azərbaycanda reallaşdırılıbsa, sabah beynəlxalq konyunkturaya uyğun şəkildə yerdəyişmə də baş verə bilər".

Deputat, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov isə bildirdi ki, Ermənistanın Avrasiya İttifaqında olan ölkələrlə ticarət dövriyyəsinin artmasının əsas səbəblərindən biri reeksport, yeni sanksiyalardan yayınmadır: "Nəzərə alsaq ki, daha çox artımlar Rusiya ilədir, Rusiya ilə ciddi artımlar var. Bu da reeksportla bağlı prosesdir. Dəfələrlə qeyd olunsada, çox təəssüf ki, əksər Qərb ölkələri bu məsələyə göz yumurlar, hər hansı real addım atmağa çalışmırlar. Amma sözsüz ki, son dövrlər Moskvadan verilən açıqlamalar, o cümlədən həm rəsmi, həm qeyri-rəsmi açıqlamalar ondan xəbər verir ki, rəsmi Moskva hər zamankı kimi, Ermənistanda baş verənləri yaxından izləyir və bu prosese reaksiya vermir. Rusiya iqtisadi baxımdan Ermənistan üçün vacib ölkədir. Bir tərəfdən Ermənistanın ticarət dövriyyəsində Rusiyanın payı iləndən-ile artır. Digər tərəfdən, Ermənistan iqtisadiyyatında Rusiya sərmayəsi kifayət qədər böyükdür. Eyni zamanda mavi qazın ötürülməsi ilə bağlı işlər və bir sıra digər istiqamətlər Rusiya şirkətlərinin idarəetməsinə verilib. Eləcə

Erməni baş nazir: "Müharibə olmayacaq - sülh olacaq"

Ermənistanın baş nazirinin sözlərinə görə, eskalasiya və yeni hərbi əməliyyatlar üçün heç bir əsas yoxdur. Baş nazir aprelin 15-də parlamentdəki çıxışı zamanı Ermənistan və Azərbaycandakı bütün siyasi qüvvələri mümkün müharibə ilə bağlı bəyanatlar verməkdən çəkinməyə çağırıb.

Paşinyan vurğulayıb ki, atəşkəs rejiminə ciddi riayət olunması barədə Ermənistan Silahlı Qüvvələrinə göstəriş verib. Baş nazirin sözlərinə görə, İrəvan müvafiq mexanizmlərlə sülhə nail olmaq üçün çalışır.

Paşinyan mümkün yeni eskalasiya ilə bağlı şayiələrə də toxunub. Onun sözlərinə görə, bunun üçün heç bir əsas yoxdur - Ermənistan və Azərbaycan bir-birinin ərazi bütövlüyünü, suverenliyini və sərhədlərini toxunulmazlığını tanıyıb, həmçinin güc tətbiqindən imtina ediblər: "Mən Ermənistan və Azərbaycanda bütün siyasi və ictimai qüvvələri maksimum məsuliyyət nümayiş etdirməyə və sülh gündəminə xələl gətirən bəyanatlar verməməyə çağırıram. Ölkələrimizin xalqları sülhə layiqdir. Müharibə olmayacaq - sülh olacaq", - baş nazir bildirib.

də Rusiyada yaşayan ermənilərin Ermənistana göndərildikləri vəsaitlər də əhəmiyyətli paya malikdir. Bu baxımdan xüsusilə də indiki məqamda Rusiyanın mövqeyi Ermənistan iqtisadiyyatına təsir edən faktorlardan biridir və bu təsirlər qalacaq".

Siyasi təsirlərə gəldikdə, V.Bayramovun fikrincə, sözsüz ki, bu, həm Ermənistan iqtisadiyyatında və xüsusən də Ermənistandakı sosial vəziyyətə təsirlərdən birbaşa asılı olacaq: "Nəzərə alsaq ki, Ermənistanda yoxsulluq həddi, eyni zamanda işsizlik səviyyəsi yenə də yüksək olaraq qalmaqdadır. Çünki reeksport

Ermənistan iqtisadiyyatının güclənməsinə xidmət etməyib. Bu kontekstdən məsələlərə bağlı son açıqlamalar ondan xəbər verir ki, biz həm Ermənistan daxilində, həm də Rusiya-Ermənistan münasibətlərində növbəti dövrdə yeni dəyişiklikləri müşahidə edə bilirik".

Beləliklə, seçkilər ərəfəsində Ermənistanda hərəkətin artacağı şübhəsizdir. N.Paşinyanın bu günlərdə Qərbi Zəngəzura "başmaq seyrini" çıxması da gündən-günə düşən imicini qaldırmaq niyyətindən qaynaqlanır.

E.PAŞASOY,
"Yeni Müsavat"

Ədalət hissinin isbatı

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Azərbaycanda bir aralar güclü şahmat məktəbi yaranmışdı. Hətta dünya çempionu yetişdirmişdik. Harri Kasparovu nəzərdə tuturam. Burada bir haşiyyə çıxım.

Bəzən bizimkilər haqlı olaraq Harri müəllimi "erməni-pərəst" adlandırırlar. Anası erməni olan şəxs üçün nə də-rəcədə uyğun yarılıqdır, bunu qoyaq bir qırağa. Sadəcə, Kasparovun düşmənciliyində özümüzün də rolumuz olub, etiraf etməliyik. Məsələn, 1990-cı ilin 20 Yanvarında sovet ordusu Azərbaycanda dinc əhalini qıranda Kasparov "20 Yanvar şəhidləri fondu"na 5 min dollar yardım etmişdi və bunun qəbzini Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin rəsmi orqanı olan "Azadlıq" qəzetinə göndərmişdi. Hətta 2000-ci illərdə Azərbaycanda keçirilən bəzi beynəlxalq şahmat turnirlərində iştirak arzusunu da bəzən dolayı, bəzən birbaşa çatdırıb, lakin Şahmat Federasiyamıza başçılıq edənlər (məsələn, Mərkəzi Bankın müdiri Elman Rüstəmov) bu istəyi qətiyyətlə rədd ediblər. O üzdən, "qoynumuzda ilan bəsləmişik" deməkdənsə, "ilanın quyruğunu özümüz basdalmış"ıq" söyləmək daha məqsəduyğundur.

Qayıdaq yazımıza. Təəssüf ki, son illər şahmatın inkişafında geri qalırıq. Özbəkistan artıq bizi keçməkdədir. Rəsmi Daşkəndin idmana qayğısı, ümumiyyətlə, bizdən fərqli olaraq siyasi reklam üçün deyil, gerçək işləri əhatə edir. Məhz o siyasətin sayəsində hazırda Avropanın güclü liqalarında özbək futbolçular oynamaqdadır. Ali və orta təhsil müəssisələrinin stadionu yoxdursa, gözəndən pərdə asmaq üçün saxta idman dərsləri keçilsə, hansı inkişaf olacaq? Bir ara guya orta məktəblərdə şahmat öyrədirdilər, o da bütün işlərimiz kimi yarımçıq buraxıldı.

Nəsə, başınızı ağrıtmayım, mövzu bu deyil. Sadəcə, iki gün qabaq şahmat hakimi Faiq Həsənovun Ginnesin rekordlar kitabına düşməsi xəbərini görendə təəccübləndim. Çünki bu adamı hələ uşaq vaxtımdan tanıyıram. Əyani, şəxsən deyil, televizor ekranından.

1980-ci illərdə, hələ SSRİ dövründə AzTV-də şahmat verilişi vardı, Faiq müəllim orada şahmat öyrədirdi. Sovet "keyfiyyətli" maqnit lövhədə bəzən fiqurlar yaxşı yapışmırdı, şah böyrü üstə əylirdi, fil qopub piyadanı minirdi və sairə. Əyəcəli idi. Şəxsən mən şahmat öyrənmək üçün deyil, hansı fiqur qopacaq, ona baxmaq üçün intizarla ekran başına keçərdim. Ümumiyyətlə, Faiq müəllimin çox da yaxşı şahmat müəllimi olduğunu, uşaqlarda şahmata həvəs, məhəbbət yaratdığını iddia edə bilmərəm. Məndə bu yaranmayıb.

Sözgəlişi, o vaxt belə profil aparıcılar vardı, ekran, telekanalizasiya cəmi 1 dənə, alternativsiz olduğu üçün məcbur onlara baxırdıq. İndiki uşaqlar bunu təsəvvür belə edə bilməz. Məsələn, Qara müəllim var idi, heyvanlardan-zad-dan danışdı. Ayaz Salayev kinodan qırıldadırdı. Murtuz müəllim beynəlxalq temalarda danışır, kapitalist dünyasını pisləyirdi və sairə. Maraqlıdır ki, onların heç birisi öz sahəsinə maraq oymatmadı. Hər halda, mən "Salayevə baxıb rejissor olmaq, Murtuz müəllimi izləyib diplomat olmaq qərarına gəldim" deyənlərə rast gəlməmişəm. Bəlkə Qara müəllimə görə kimse bioloq olubdur. Bir az o, şirin danışdı.

Faiq Həsənovun müstəqillik dövrü fəaliyyətinə gələndə, sən demə, o, həmçinin bizim Şahmat Federasiyasında vitse-prezident imiş. Lakin Ginnesin kitabına bunun üçün deyil, "dünyada ən uzun müddət çalışan şahmat hakimi" şəklində düşübmüş. Tam 60 il 149 gün hakim işləyibdir.

Təbrik edirəm, davamlı olsun, inşallah, Faiq müəllimin 100 illik hakimiyyətini qeyd edək. Azərbaycan isə dünya rekordlarına tək hakimiyyəti ilə yox, oyunçuları ilə də düşsün.

Əslində bütün yazını elə bu sonluq üçün yazmışam: necə olur ki, bizim Faiq Həsənov, Tofiq Bəhramov kimi dünya şöhrətli idman hakimlərimiz var, ancaq bir Azərbaycan şöhrətli məhkəmə hakimi tapa bilmirik? Axı prinsipce belə çıxır ki, biz ədalət duyğusundan tam məhrum deyilik.

Səmərqənddə keçirilən birinci Avropa İttifaqı-Mərkəzi Asiya sammitində Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan və Türkmənistan prezidentlərinin birgə bəyannamədə Kipr türklərinin "qanunsuz separatçı fəaliyyətlərini" pisləyən və BMT-yə üzv dövlətləri Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətini (ŞKTC) tanı-mamağa çağıran sənədə imza atmaları ətrafında müzakirələr səngimir.

"Regnum" yazıb ki, Fransanın mövqeyi, şübhəsiz ki, yekun bəyannamənin mə-nində əhəmiyyətli olub. "Son illərdə Avropa İttifaqı adından bütün xarici siyasət fəaliyyətlərində ton təyin edən məhz Fransadır. Fransa da ŞKTC-ni tanımır. 1983-cü ildə Fransa BMT Təhlükəsizlik Şurasının ŞKTC-nin müstə-qillik elanını hüquqi cəhətdən etibarsız elan edən 541 sayılı qətnaməsini dəstəkləyib. 2021-ci ildə Fransa Preziden-ti Emmanuel Makron Ərdəğanın Kipr probleminin iki dövlət əsasında həlli ilə bağlı çağırış-larını pisləyərək onları "təxribat" adlandırmışdı. "Əminliklə güman etmək olar ki, Səmərqənddə keçirilən sammitin bəyannaməsinin 4-cü bəndi-nin tezisləri Fransa tərəfindən daxil edilib", - deyə məqalədə bildirilir.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev ADA-da keçirilən konfrans zamanı Şimali Kipr məsələsinə toxunub. Prezident deyib ki, Azərbaycan Şimali Kipr Türk Respublikasının Türk Dövlətləri Təşkilatında müşahidəçi statusu almasında fəal rol oynayıb.

"Biz bu məsələni fəal şəkildə müdafiə edən ölkələrdə-nik. Prezident Tatar təşkilatın Şuşa şəhərində qeyri-rəsmi Zirvə toplantısına dəvət olun-du və orada iştirak etdi. Şimali Kiprin bayrağı da orada dalğalanırdı", - dövlət başçısı qeyd edib.

Qeyd edək ki, Şimali Kipr Türk Dövlətləri Təşkilatının müşahidəçi üzvüdür.

Haqqın.az xəbər verir ki, tanınmış beynəlxalq jurnalist Ardan Zentürk hadisəni Türkiyəyə "geosiyasi zər-bə" və xəyanət adlandırıb. "50 illik karyeramda belə bir şey görməmişəm. Biz əsl si-yası xəyanətlə üzləşirik. Bu dörd türk ölkəsi - Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan və Türkmənistan öz imzaları ilə Türk Kiprini tanımadıqlarını təsdiqlədilər. Onlar Türkiyəni Kiprdə işğalçı adlandıran Avropa, ABŞ və Rusiya ilə birləşiblər". **Və bəyannatının sonunda dedi:** "Əgər bu dövlətlər ŞKTC-ni inkar edən qətnamələrə imza atsalar, Türk Dövlətləri Təşkilatı bütün mə-nasını itirir. Bağlayın. Bu, tək-cə Kipr Türkünə deyil, Türki-yənin özünə də bir silledir... Bu, sadəcə olaraq, diplomatik səhv deyil, xəyanətdir". Sayt onu da yazır ki, hazırda Anka-

Makronun türk birliyini parçalamaq hikkəsi

Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətini tanınamamağa çağıran sənədə imza atanlar bu mövqeyi Ankara ilə razılaşdırıblar?

ra üçün Türk birliyi prioritet deyil, diqqəti Yaxın Şərq, ABŞ və Avropa Birliyi ilə əla-qələrə yönəldib.

Aydın görünür ki, Makron bu cür xainliklə həm də türk birliyinə xələl gətirmək istə-yib. Makron öz ağılcıca ŞKTC-nin tanınmasına əngəl olmaq, eləcə də Fransanın iş-ğalı altında olan dənizasıırı ərazilərə diplomatik dəstək verən Bakıya "dərs vermək" istəyib...

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın sözlərinə görə, Şimali Kiprlə bağlı məlum bə-yanat daha çox mövcud si-yasi konfigurasiyada ma-nevr kimi dəyərləndirilə bi-lər: "Əslində bu, digər türk dövlətlərinin Azərbaycan qə-dər xarici siyasətdə müstəqil olmadığını göstəricisidir. Düşünürəm ki, burada tək-cə Fransanın yox, həm də Orta Asiyada böyük təhrik-təzyiq qüvvəsi sayılan İranın təsiri var. Məsələ Türk Birliyi olunca bütün düşmənlər eyni çətir al-tında birləşə bilirlər. Çox gü-man ki, Orta Asiyadakı türk öl-kələrinin "dərin dövləti" bu sə-nədə imza atmadan öncə Anka-ra ilə məsləhətləşmələr aparıb. Ən azından, xəbərdar-lıq ediblər. Düşünürəm ki, bu sənəd həm də qabaqçılıq ad-dımıdır. Şimali Kipr Türk Res-publikası ilə türk dövlətlərinin iqtisadi əlaqələri gün-ü-gün-dən artır. Bu da Yunanistanın və Avropa Birliyi ölkələrinin qı-cığına səbəb olur. Ehtimal ki, Orta Asiyadakı ölkələr ilk nö-vədə bu qınaqdan yayınırlar. Digər tərəfdən, Orta Asiyadakı türk ölkələri öz təbii ehtiyatları-nı Avropaya çıxarmaq və Ru-siya asılılığından qurtarmaq is-

təyirlər. Düşünürəm ki, indiki mərhələdə Qərbin könlünü oxşamaq üçün bu addım atı-lıb. Əgər hər hansı nəticə ol-mazsa, o zaman Şimali Kipr Türk Respublikası ilə əlaqələr növbəti mərhələyə keçəcək. Hələ ki cari siyasi konfigurası-yada bu cür manevrlərlə türk dövlətləri oyun quraraq vəzi-yətdən çıxmağa çalışırlar".

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı bu imza atmanı Türk dünyasına ən böyük xə-yanət kimi qəbul edir: "Sərt səslənsə də, açıq şəkildə bildir-mək istəyirəm ki, bu, qardaşın qardaş küreyinə vurduğu xə-nərdir! Əlbəttə ki, bu məsələdə Fransanın rolu böyükdür. Tək Fransanın deyil, bir sıra dövlət-lərin, o cümlədən Qərbin ma-raqlarına cavab verəcək addım idi. Onsuz da artıq dünya düzə-nində ədalətin, beynəlxalq hü-ququn ayaqlar altına atıldığını hamımız görürük. Tam razıyam ki, bu gün Türk Dövlətləri Birli-yinin daha güclü olmamasında Amerika, Rusiya və Avropa öl-kələri yaxından əməkdaşlıq edirlər. Hətta bu sırada Ərəb Li-qası da var. Çünki heç bir ölkə-yə Turanın mövcudluğu sərf et-mir. Makron icraçıdır. Xain bə-yannamə ilə türk birliyinə zərbə vurmaq niyyətindədir. İnanmaq istərdim ki, hər 4 dövlətin başçı-ları İlham Əliyevdən nümunə götürəcəklər və etdikləri böyük səhvi aradan qaldıracaqlar".

Siyasi analitik Asif Nərimanlı hesab edir ki, Avropa İttifaqı Fransanın liderliyi ilə Mərkəzi Asiyaya çıxmaq, bununla da Avrasiyanın nəqliyyat şəbəkələrində, xüsusilə Orta dəhlizdə pay

sahibi olmağa çalışır: "Sə-mərqənd sammiti bu istiq-a-mətdə fəallığın artmasından xəbər verir. Mərkəzi Asiya öl-kələrinin də Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıqdan iqtisadi ma-raqları var, xüsusilə SSRİ da-ğılıandan sonra can atdıqları Avropa bazarına bu əmək-daşlıq üzərindən çıxma biləcə-kələrini düşünürlər. Bu kon-tekstdə ŞKTC-yə qarşı qəbul edilən sənəd suallar yaradır, çünki bu, həm Türkiyəyə, həm də ümumilikdə Türk dün-yasına qarşı atılmış addımdır. Görünür, Fransa Al ilə əmək-daşlıq və dividendlər qazanmaq qarşılığında Mərkəzi Asi-ya ölkələrinin qarşısına belə bir şərt qoya bilər. Burada məqsəd Türk dünyasında parçalanma yaratmaq və Or-ta dəhlizə bu parçalanma üzərindən sızmaqdır, çünki Türk dünyasının birliyi Fran-sanın bu coğrafiyaya müdaxi-ləsinin qarşısını alır. Mərkəzi Asiyanın türk dövlətlərinin be-lə bir addım atması iqtisadi perspektivlərdən qaynaqlan-sa belə, yanlış addımdır. Bi-rincisi, bu addım Türk dünya-sının birliyinə zərər vurur və Mərkəzi Asiyanın türkdilli dövlətlərinin yenidən təklən-mək təhlükəsini yaradır.

İkincisi, Fransa, yaxud Al-yə üzv olan istənilən öl-kə-nin Mərkəzi Asiya ölkələrinə Avropa bazarına çıxışla bağlı verdiyi vədlər ritorikadan baş-qa bir şey deyil, çünki bütün hallarda çıxış marşrutu Azər-baycan və Türkiyədən keçir. Bakı və Ankara imkan vermə-yəcəyi təqdirdə, buna nail ol-maları mümkün deyil".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan ənənəvi olaraq Antalya Diplomatiya Forumunun iştirak edir. Azərbaycan diplomatiyası üçün "Antalya 2025" in həm də mühüm dönüş nöqtəsi olmaq şansı var. Azərbaycan artıq sözdə deyil, əməldə özünün "orta gücə malik dövlət" və yeni məkanda - Suriya və Yaxın Şərqdə əsas oyunçulardan olduğunu bəyan edir.

Antalya Forumunda Azərbaycan və Türkiyə prezidentlərinin arasında aparılan danışıqlar xüsusi diqqətə layiqdir. Aydındır ki, iki ölkə arasında həqiqətən də qardaşlıq münasibətlərini nəzərə alsaq, belə bir görüş özlüyündə gözəniləndən də artıq hadisədir. Bununla belə, danışıqlarda müzakirə edilən mövzular arasında təkcə Cənubi Qafqaz deyil, Yaxın Şərq də olub ki, bu da özlüyündə diqqəti daha çox cəlb edir. O cümlədən Türkiyə ilə İsrail arasında

niş mənada Yaxın Şərq regionudur ki, son vaxtlara qədər Azərbaycanın ciddi təsirindən və hadisələrdə hər hansı rolundan söhbət getmirdi. Amma bu gün rəsmi Bakı qardaş Türkiyə ilə söylərini sıx əlaqələndirərək artıq özü üçün yeni məkanda ən fəal və görünən oyunçulardan birinə çevrilir. Üstəlik, bu, çox maraqlı fonda baş verir. İlham Əliyevlə danışıqlar zamanı Əhməd əl-Şaara Suriyada sabitliyin bərpası üçün əlindən gələni etdiyinə əmin olmaqla yanaşı, həm

Bakı Suriyadan Yaxın Şərq arenasına çıxır

Deputat: "Azərbaycan artıq yalnız regional dövlət deyil, "regional-plus" - yeni daha geniş coğrafiyada maraq və təsir sahəsi olan dövlət kimi dəyərləndirilməlidir"

aparılan danışıqlarda ölkəmizin rol oynaması barədə bəyanatları da xatırlamaq lazımdır.

Antalyada İlham Əliyevlə Suriyanın keçid prezidenti Əhməd əl-Şaara arasında ilk görüş də xüsusilə diqqətə layiqdir. Danışıqlar zamanı Azərbaycan Prezidenti xatırladı ki, baş verən dəyişikliklərdən sonra ən qısa zamanda Azərbaycan nümayəndə heyəti bu ölkəyə göndərilib, Əsəd rejiminin siyasəti nəticəsində uzun müddət fəaliyyətsiz qalan Azərbaycanın Suriyadakı səfirliyi yenidən fəaliyyətini bərpa edib. Prezident Azərbaycanın Suriyada sabitliyin möhkəmləndirilməsi üçün zəruri olan bərpa prosesində iştirak etməyə hazır olduğunu bir daha qeyd edib. Əhməd əl-Şaara öz növbəsində Azərbaycan tərəfinin dəstəyinə görə dövlət başçısına minnətdarlığını bildirib, Azərbaycanın Suriyaya gələcəkdə - enerji, infrastruktur və təhlükəsizlik sahələrində dəstəyinin vacibliyini qeyd edib. Ən əsası isə görüş zamanı Azərbaycan-Suriya-Türkiyə üçtərəfli əməkdaşlıq formatının inkişafı müzakirə olunub. Artıq yüksək səviyyəli rəsmi nümayəndə heyətlərinin, işgüzar dairələrin nümayəndələrinin ölkəmiz arasında qarşılıqlı səfərləri barədə razılıq əldə olub. Əhməd əl-Şaara da Azərbaycana səfərə dəvət alıb.

Lakin rəsmi açıqlamanın quru xətlərinin arxasında genişmiqyaslı geosiyasi "dəyişikliklər" var. Suriya daha ge-

də bu məsələyə xarici amillərin təsirindən narahatlığını ifadə edib.

Əsədin dövründə İran Suriyada İsrailə qarşı infrastruktur inkişaf etdirir, Rusiya Türkiyəyə yönəlmiş bazalarını canlandırır, ABŞ isə əsasən kürdlər vasitəsilə hərəkət edərək ölkədəki mövqelərini gücləndirməyə çalışırdı. Bundan əlavə, israillilər mütəmadi olaraq İranın hərbi obyektlərinə zərbələr endirirdilər.

Amma indi Suriyada artıq Əsəd sükən arxasında deyil. Ölkənin yeni hakimiyyət orqanları onun suverenliyini bərpa etməkdə qərarlıdır. Və bu prosesdə Türkiyə və Azərbaycan mühüm rol oynayacaq. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan diplomatiyası prinsipcə, yeni səviyyəyə qalxır. Ölkəmiz son vaxtlara qədər faktiki olaraq heç kimin səsimizi eşidəcəyini gözləmədiyi bölgələrdə və proseslərdə bəyanatlar verir. Və bu gün artıq realıqdır.

Azərbaycan nəinki öz ərazi bütövlüyünü bərpa etdi və bir çox postsovet dövlətlərinin, sadəcə olaraq, həll edə bilmədiyi problemi həll etdi - ölkəmiz dövlət yetkinliyinin ən çətin sınağından keçdi və hər mənada "növbəti siyasi liqada" özünə yer qazandı. Bunun Prezident İlham Əliyevin Antalyada keçirdiyi görüş və danışıqlar da təsdiqləyib.

Antalya Diplomatiya Forumu başa çatdıqdan iki gün sonra - aprelin 15-də isə Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla Suriyanın xarici işlər naziri Əsəd

əl-Şeybani arasında telefon danışığı olduğu və danışıqlarda əməkdaşlığın genişləndirilməsi perspektivlərinin müzakirə edildiyi barədə xəbər yayılıb. Bu barədə məlumatı "Sana" agentliyi məlumat yayıb. Məlumatla görə, telefon danışığı zamanı tərəflər qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər üzrə fəaliyyətlərin əlaqələndirilməsinin vacibliyini də vurğulayıblar.

"Nazirlər Suriya hökumətinin ölkənin bərpası və enerji sektorunda sabitliyin əldə edilməsi istiqamətində göstərdiyi söylərin dəstəklənməsinin mühüm olduğunu bildiriblər. Eyni zamanda siyasi və iqtisadi sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsinin vacibliyini qeyd ediblər. XİN başçıları qurumlar arasında əlaqə kanallarının aktivləşdirilməsi və müxtəlif səviyyələrdə səfərlərin təşviq edilməsinin zəruriliyini vurğulayıblar", - agentlik bildirib.

Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycan Suriyadan Yaxın Şərq arenasına çıxır? Azərbaycan artıq Cənubi Qafqaz regionundan daha böyük regionu əhatə edən diapazonda fəaliyyət göstərən dövlət olaraq qəbul edilməlidir?

Milli Məclisin deputatı Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Antalya Diplomatiya Forumu Azərbaycanın beynəlxalq siyasətdə yeni bir mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərdi: "Prezident İlham Əliyevin Suriyanın yeni rəhbəri Əhməd Əl-Şaraa ilə görüşü, ar-
dınca isə xarici işlər naziri

Ceyhun Bayramovun telefon danışığı Bakının Cənubi Qafqaz çərçivəsini aşaraq daha geniş coğrafiyada-konkret olaraq Yaxın Şərqdə-diplomatik fəaliyyətini gücləndirdiyini göstərir. Azərbaycanın Suriyada baş verən siyasi dəyişikliklərə bu qədər çevik və diplomatik baxımdan aktiv reaksiya verməsi təsadüfi deyil. Son illər ərzində Azərbaycan regional və global təşəbbüslərdə, o cümlədən enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat dəhlizləri, global Cənub-Şimal əməkdaşlığı və beynəlxalq sülh təşəbbüsləri sahəsində özünü etibarlı tərəfdaş kimi təsdiqləyib. Suriyanın yenidənqurma prosesi, regiondakı güc balansının dəyişməsi və bu ölkənin beynəlxalq sistemə reintegrasiyası dövründə Bakı öz yerini indidən müəyyənləşdirmək istəyir".

Deputat qeyd etdi ki, Azərbaycan artıq təkcə Cənubi Qafqazın regional gücü deyil, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra yaranan realıqlar və Azərbaycanın beynəlxalq platformalarda artan çəkisi onun fəaliyyət dairəsini genişləndirib. Mühüm beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi, Qoşulmama Hərəkatı çərçivəsində fəallıq və BMT-dəki təşəbbüslər bu tendensiyanı daha da gücləndirib: "Yaxın Şərqə yönəlik bu diplomatik aktivlik həm də Azərbaycanın enerji diplomatiyası, ərəb ölkələri ilə iqtisadi əlaqələri və islam dünyasındakı nüfuzu ilə birbaşa əlaqəlidir".

E.Mirzəbəylinin sözlərinə görə, İlham Əliyev-Əl-Şaraa görüşü və Bayramovun telefon danışığı eyni zamanda bir sıra beynəlxalq mesajlar daşıyır: "Bakı göstərir ki, regional məsələlərdə söz sahibidir və vasitəçi rolunu oynaya bilər. Azərbaycanın Suriyaya yönəlik mövqeyi BMT-nin ərazi bütövlüyü prinsipləri ilə uzlaşır və bu, Qarabağ məsələsində göstərilən prinsipliliyin davamıdır. Bakı artıq təkcə Cənubi Qafqazın deyil, həm də Yaxın Şərqin geosiyasi mozaikasında mühüm oyunçudur. Bu proses sistemli yanaşmanın, strateji planlaşdırmanın və çevik diplomatiyanın nəticəsidir. Azərbaycanın

Rəsmi Bakıdan Fransaya tələb

"Fransanın Avropa və xarici işlər naziri Jan-Noel Baronun və Fransanın Azərbaycandakı səfirinin də istinad etdiyi iddiaları qətiyyətlə rədd edir və pisləyirik".

Bunu Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi **Ayxan Hacızadə** Fransa rəsmilərinin Azərbaycana qarşı tez-tez səsləndirdikləri iddiaları şərh edərkən bildirib.

O deyib ki, Fransanın siyasətindəki ikili yanaşma - sülh niyyətini bəyan edərkən münafiqşəyə sürükləyən davranışlar - narahatlıq doğuran uyğunsuzluğu nümayiş etdirir: "Belə ikiüzlü siyasət regionda davamlı sülh perspektivlərinə mane olur. Fransanın Ermənistanı öldürücü silahlarla təmin etməsi, onun davamlı anti-Azərbaycan mövqeyi ilə yanaşı, sülh prosesinə xələl gətirir və bu, xarici işlər naziri Jan-Noel Baronun regional gərginliklə bağlı açıq şəkildə narahatlığını ifadə etməsi ilə tamamilə ziddiyyət təşkil edir.

Bundan əlavə, sülh müqaviləsi layihəsi üzərində işin yekunlaşdırılması mühüm hadisə olsa da, Fransa tərəfi yaxşı başa düşür ki, sülh sazişinin imzalanması və davamlı sabitlik digər məsələlərlə yanaşı, əsas problemlərin, xüsusilə də Ermənistanın Konstitusiyasındakı ərazi iddialarının aradan qaldırılmasını, habelə Minsk Qrupunun və ATƏT-in digər əlaqəli strukturlarının rəsmi şəkildə ləğvini tələb edir".

XİN rəsmisi vurğulayıb ki, bəşəriyyətə qarşı cinayətlərdə təqsirləndirilən şəxslərin məhkəmə proseslərinə maneçilik törədilməsi ölkənin suverenliyinə müdaxilə olmaqla yanaşı, dəhşətli qəddarlıqlara görə məsuliyyətin müəyyən edilməsi prosesini sarsıdır. Fransanın bu cür müdaxiləsi cinayətkarları qorumaqla, cəzasızlığın davamına xidmət edir: "Fransa regional işlərimizə qarışmaq əvəzinə, təkcə Azərbaycan deyil, müxtəlif dövlətlər tərəfindən böyük tənqidlərə məruz qalan, xüsusən də denizəşırıq ərazilərində və Afrikada həyata keçirdiyi neokolonial siyasətindən əl çəkməlidir.

Fransız neokolonializmi yerli əhalini və resurslarını istismar etməklə bərabər, həmişə fransız maraqlarını həmin dövlətlərin rifahından üstün tutub, habelə uzunmüddətli qeyri-sabitlik və etnik gərginlik yaradıb.

Həç kimsə sırr deyil ki, Fransanın xarici siyasəti onun qondarma "sivilizasiya missiyası"nın mənəvi cəhətdən iflasa uğradığını nümayiş etdirir.

Sülhə xidmət etməyən və regionda sabitliyə xələl gətirən addımlara son qoymağı Fransadan tələb edirik".

Xatırladaq ki, Fransanın Avropa və xarici işlər naziri Jan-Noel Baro Avropa İttifaqı ölkələrinin xarici işlər nazirlərinin Lüksemburqda keçirilən iclası çərçivəsində çıxış edərkən regional gərginlik, sülh prosesi və hazırda Azərbaycanda mühakimə olunan ermənilərlə bağlı bəzi anti-Azərbaycan iddialar səsləndirib. Siz fransalı nazirin bəyanatını tənqid etdiyiniz halda, Fransanın Azərbaycandakı səfiri öz X hesabında bu iddiaları yenidən paylaşib.

yaxın gələcəkdə Yaxın Şərqdə daha fəal olması və regionun yenidənqurulmasında iştirak etməsi mümkündür. Bu baxımdan, Azərbaycan artıq yalnız regional dövlət

deyil, "regional-plus" - yeni daha geniş coğrafiyada maraq və təsir sahəsi olan dövlət kimi dəyərləndirilməlidir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Bakı-Tiflis-Bakı dəmir yolu marşrutunun istifadəyə verilməsi üçün biletlərin hazırlanması prosesinə başlanılıb. Bu barədə Minval.az-a Gürcüstan Dəmir Yolu SC-dəki mənbə məlumat verib. Departamentdən bildirilib ki, Azərbaycan və Gürcüstan arasında dəmir yolu xəttinin mayın ortalarına kimi istifadəyə verilməsi planlaşdırılır. Tərəflər hələlik qatarın buraxılış tarixini dəqiqləşdirməyiblər, lakin əmindirlər ki, ilk reys mayın 15-dən əvvəl baş tutmalıdır.

Əvvəllər bildirilib ki, tərəflər texniki detallar üzrə razılığa gəlməkdə davam edir, həmçinin dəmir yolu şirkətləri ilə müvafiq dövlət qurumları arasında danışıqlar aparır.

“Gürcüstan və Azərbaycan arasında dəmir yolu ilə sərnişin daşımalarının bərpası təxirə salınıb”. Bu barədə məlumatı ötən həftəsonu “Gürcüstan Dəmir Yolları” yayıb. “Bakı və Tiflis arasında dəmir yolu ilə sərnişin daşınmasının bərpa edilməsinə dair işlər davam etdirilir, lakin reyslərin bərpa edilməsinin dəqiq tarixi daha sonra açıqlanacaq”, - deyər məlumatda qeyd olunub.

“Türkiyə Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu xəttinin tam gücü ilə fəaliyyətə başlamasını istəyir”. Bunu Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Antalya Forumu çərçivəsində Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze ilə görüşündə deyib. Türkiyə lideri Gürcüstanla dostluq və əməkdaşlığın hər sahədə inkişaf edəcəyinə inamını ifadə edib.

Bakı ilə Tiflis arasında sərnişindaşıma 2020-ci ilin mart ayında COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar dayandırılıb və hələ də bərpa olunmayıb. Azərbaycanın qonşu dövlətlərlə, o cümlədən Gürcüstanla quru sərhədləri də bağlı olaraq qalır. Son olaraq

ölkədə iyulun 1-dək xüsusi karantin rejimi uzadılıb. Hələlik Azərbaycandan yalnız təyyarə ilə çıxma, müstəsna hallarda isə avtomobil nəqliyyatından istifadə etmək mümkündür.

İqtisadçı Natiq Cəfəri mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikrini bölüşüb: “Görünən odur ki, Bakı-Tiflis-Bakı qatar yolunun açılmasında daha çox Gürcüstan maraqlıdır. Bu da təbii, Gürcüstanın turizm potensialının artırılması üçün edilir, Gürcüstanda yaşayan yüz minlərlə soydaşımız var. Onların qohum-əqrəbələrinin əlaqələrinin intensivləşməsi üçün Gürcüstan buna daha çox çalışır. Çünki quru sərhədlər açıq olan zaman Azərbaycan vətəndaşları Gürcüstanda çox vəsait xərcləyirdilər. Gürcüstan tərəfdən ard-arda açıqlamalar veriləndə, Azərbaycan tərəfi nə təsdiq, nə də təkziblə edir. Çox ümid edirik ki, məlumatlar Azərbaycan tərəfindən də təsdiqlənəcək, nəhayət ki, bu yol açılacaq. Azərbaycan həm sərnişin, həm də yükdaşımalarda bir logistik mərkəzə də çevrilmək istəyir. Bunun üçün böyük potensial var. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yoluna hökumət yüz milyonlarla vəsait qoyub tikib. O yolla qoyulan vəsaitin geri dönüşündə sərnişindaşımanın da

Bakı-Tiflis qatarı müəmması

Ekspertlər deyir ki, dəmir yolu açılırsa, Bakıdan İstanbula, oradan Avropaya qədər qatar səfərlərinin təşkili mümkündür; ADY-dən açıqlama: “Quru sərhədlər bağlıdır və...”

ciddi payı ola bilər. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu açılırsa, Bakıdan İstanbula, oradan Avropaya qədər qatar səfərlərinin təşkili mümkündür”.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov da mövzu ilə bağlı fikirlərini “Yeni Müsavat”a açıqlayıb: “Bilet məsələsi dəqiqdir. Çünki bileti Azərbaycan tərəf hazırlayır. Bakı-Tiflis-Bakı qatarları Azərbaycanla məxsusdur. Biletləri hazırlayırsa, hansı qatarın gedəcəyi, saatını bizim də-

mir yolu müəyyən edir. Gürcüstan tərəf artıq təxirə salındığını açıqlayıb. Azərbaycan tərəfi hələ ki açıqlama verməyib. Yaxşı olardı ki, ya təkzib olunsun, ya da açıqlama olsun. Ümumiyyətlə isə Bakı-Tiflis-Bakı qatarı bərpa olunmalıdır. Bu marşrut işləməlidir. Bizim vətəndaşlar Gürcüstana, Gürcüstan vətəndaşları da Azərbaycana gəlməlidir. Turistik mübadilə olmalıdır. Azərbaycan tərəfi Bakı-Tiflis-Bakı qatarının yenidən fəaliyyətə başlaması

ilə bağlı hər hansı bir açıqlama verməyib. Əsasən Gürcüstan tərəfi bununla bağlı məlumat yayır. Qatarın təxirə düşməsinin əsas səbəbi kimi karantin rejiminin uzadılması ola bilər. Səbəb budur. Lakin düşünürəm ki, hava yolunun açıq olmasını nəzərə alaraq baxmayaraq ki, karantin rejimidir və quru sərhədlər bağlıdır, qatar yolunun açılması mümkün ola bilər. Quru sərhədlər həтта bağlı olduğu müddətdə belə necə ki qatarla yükdaşıma

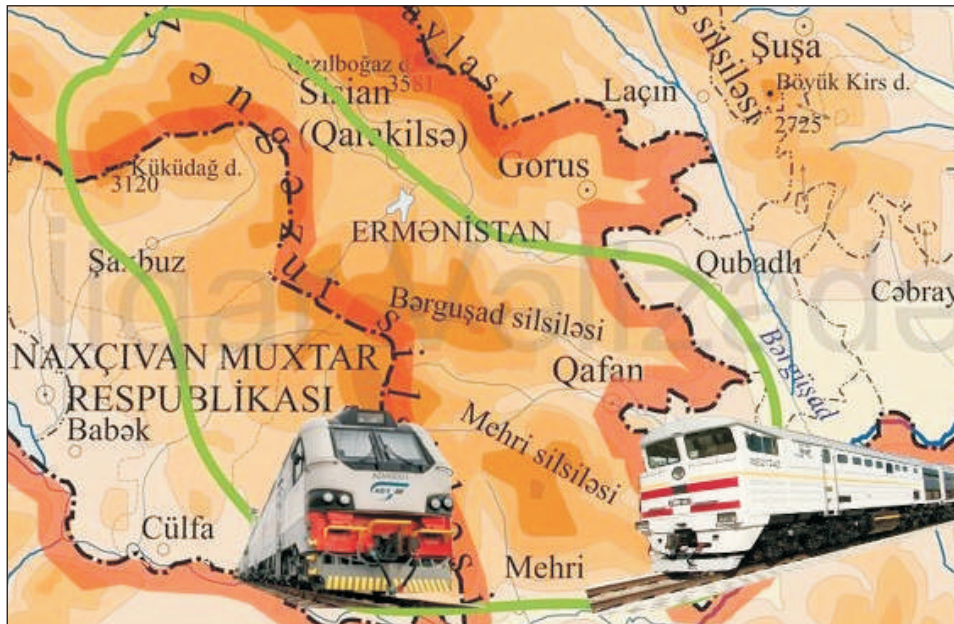
həyata keçirilir, eyni zamanda qatarla sərnişindaşımanın həyata keçirilməsi də yaxşı olardı. Həmçinin marşrutun yenidən bərpa olunmasının və ya təxirə salınmasının başqa səbəbləri də ola bilər. Burada hansı qatarların hərəkət etməsi, hansı saatda yola düşməsi, biletlərin hansı qiymətdə olması məsələsi də işin ləngiməsinə səbəb ola bilər”.

Məsələ ilə bağlı “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin də mövqeyini öyrəndik. Qurumun mətbuat xidmətindən “Yeni Müsavat”a belə cavab verilib: “Koronavirus infeksiyasının ölkə ərazisində yayılmasının, onun törədə biləcəyi fəsadların qarşısının alınması məqsədilə Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 12 sentyabr tarixli 336 nömrəli Qərarı ilə Azərbaycan Respublikasının ərazisində xüsusi karantin rejimi tətbiq olunub, hazırda da davam edir və ölkənin quru sərhədləri bağlıdır. Bununla əlaqədar qatarlarla beynəlxalq sərnişindaşıma fəaliyyəti 2020-ci ildən etibarən dayandırılıb”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Zəngəzur dəhlizinin tikintisi tamamlanır

Uzunluğu 123,6 km olan yolun 93%-i hazırdır

Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbend yolunun (Zəngəzur dəhlizi) tikintisi 93 faiz tamamlanıb. Bu barədə Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri tərəfindən təməli qoyulan Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağ-

bənd avtomobil yolu (Zəngəzur dəhlizi), strateji əhəmiyyətə malik və regionda yeni iqtisadi, nəqliyyat və kommu-

nikasiya əlaqələrinin qurulmasına töhfə verən bir layihədir.

Uzunluğu 123,6 km olan bu yolun tikintisi hazırda 93% səviyyəsində tamamlanıb.

Zəngəzur dəhlizi layihəsinin texniki göstəriciləri, yolun yüksək keyfiyyətlə və müasir standartlara uyğun inşa edilməsini təmin edir. Yolun ümumi uzunluğu 149,9 km təşkil edir. Əsas yolun uzunluğu isə 123,6 km-dir. Yolun texniki dərəcəsi 1B-dir, bu isə yüksək sürət və təhlükəsiz hərəkətə imkan yaradır. Yolun eni 14-21 m arasında dəyişir, torpaq yatağının eni 21,5-29,5 m, hərəkət zolaqlarının sayı isə 4-6 arasında təyin edilib. Bu, nəqliyyatın rahat və təhlükəsiz axınına zəmin yaradır.

Layihə çərçivəsində 261 boru (16 814 m), 55 alt keçid (3781 m) və 28 körpü (2090 m) inşa edilir. Ayrıca, yol boyunca 3 tunel də tikilir, bu tunellərin ümumi uzunluğu isə 12 032 m-dir.

Yolun inşasında istifadə

edilən materiallar və texnikalar yüksək keyfiyyətə malikdir. Torpaq yatağı işləri, hamarlayıcı lay, əsasın alt və üst layları ilə birlikdə yol geyimi işləri artıq böyük bir hissə olmaqla tamamlanıb. Layihə üzrə görülmən asfalt işləri 950 000 m³, torpaq işlərinin həcmi isə 61 646 373 m³ təşkil edir. Bu da yolun möhkəm və davamlı olmasını təmin edən əsas faktorlardır.

Zəngəzur dəhlizinin tikintisindəki mühüm layihə komponentlərindən biri tunellərdir. Tunellər üzrə tikinti işləri artıq böyük ölçüdə tamamlanıb. Belə ki, şərti adları T1, T2 və T3 olan tunellərinin hər birində qazma, püskürtmə beton işləri artıq yekunlaşıb.

Layihə üzrə ümumilikdə 28 körpü tikilir, bunlardan 16-ı su ötürücü, 12-si isə yol ötürücüdür. 19 körpünün tikintisi artıq yekunlaşıb, 8 körpüdə tikinti işləri davam edir.

Həmçinin alt keçidlərin, 258 dairəvi, 42 düzbucaqlı boruların tikintisi də sona çatdırılıb.

Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbend yolunun inşası, Azərbaycanın infrastruktur sahəsində atdığı mühüm addımlardan biridir.

Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbend avtomobil yolu Hacıqabul-Horadiz-Ağbend-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolunun bir hissəsi olmaqla, Azərbaycanın digər rayonlarını Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirmək baxımından çox böyük əhəmiyyətə malikdir.

Zəngəzur dəhlizinin tikintisi yalnız infrastruktur layihəsi olmaqla kifayətlənmir, həm də regional inteqrasiyanın mühüm bir hissəsidir. Bu yol yalnız nəqliyyat sistemini gücləndirmək deyil, həm də regionda iqtisadiyyatın inkişafını sürətləndirmək və strateji əlaqələri gücləndirmək üçün mühüm bir vasitə olacaq. Hazırda 93%-lik tamamlanma ilə yaxın gələcəkdə bu layihənin tam olaraq istifadəyə verilməsi region üçün yeni üfüqlər açacaq.

Azərbaycan Beynəlxalq Universitetinin (ABU) keçmiş rektoru Elşad Abdullayev Baş Prokurorluğun İstintaq İdarəsinə çağırılıb. Bu barədə Baş Prokurorluq İTV vasitəsilə müraciət ünvanlayıb. Qeyd olunub ki, Abdullayev Elşad İslam oğlu, 137.5.1, 137.5.2, 137.5.3, 213.2.2, 308.2, 311.3.1, 311.3.2, 311.3.3 və 29, 312.2-ci maddələri ilə yenidən ittiham elan edilməsi haqqında qərar qəbul edilmiş, lakin o, Azərbaycan Respublikası hüddullarından kənarda olduğundan ona ittiham elan etmək mümkün olmayıb.

Bildirilib ki, 1 sentyabr 2024-cü il tarixdə Abdullayev Elşad İslam oğluna Cinayət Məcəlləsinin 137.5.1, 137.5.2, 137.5.3, 213.2.2, 308.2, 311.3.1, 311.3.2, 311.3.3 və 29, 312.2-ci maddələri ilə yenidən ittiham elan edilməsi haqqında qərar qəbul edilmiş, lakin o, Azərbaycan Respublikası hüddullarından kənarda olduğundan ona ittiham elan etmək mümkün olmayıb.

Elşad Abdullayev 1954-cü il sentyabrın 25-də Kürdəmirdə anadan olub. 1974-cü ildə ADU-nun hüquq fakültəsini fərqlənmə ilə bitirib. 1985-ci ildə Moskvada namizədlik dissertasiyasını, 2000-ci ildə isə doktorluq müdafiə edib.

4 dekabr 2008-ci ildə Rusiya Hüquq Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü, akademiki seçilib. 2009-cu ildə Prezidenti Yanında Ali Attestasiya Komissiyasının Hüquq Ekspert Şurasının sədri seçilib.

Elşad Abdullayev 25 sentyabr 2012-ci il tarixdən etibarən MTN-də işləyən qayın polkovnik Mustafa Əhmədovun tapşırığına uyğun olaraq Azərbaycanın müxtəlif vəzifəli şəxsləri ilə görüşlərində gizli yolla çəkilmiş videoları in-

Azərbaycanda axtarılan Elşad Abdullayev harada gizlənir?

ABU-nun sabiq rektoru Bakıya istintaqa çağırılıb - onun bir neçə il əvvəl Rusiya vətəndaşlığı aldığı deyilir - Zakir Qaralov onu hələ illər öncə...

ternetdə yayımlamağa başlayıb. Həmin videoların bəziləri üzrə cinayət işləri başlanıb, müxtəlif şəxslər həbs edilib və ya tutduğu vəzifədən azad edilib.

28 sentyabr 2012-ci ildə videoçəkilişlərdə əks olunan məlumatlar Bakı Şəhər Prokurorluğunda araşdırıldı. Qeyd edilən audio və videoyazılarda dələduzluğun, yeni etibarından sui-istifadə etmə yolu ilə özge əmlakını ələ keçirmənin

əlamətləri olduğundan həmin məlumatların hərtərəfli, tam və obyektiv araşdırılmasını təmin etmək məqsədilə çoxsaylı təxirəsalınmaz istintaq və istintaq-əməliyyat tədbirlərinin keçirilməsinin zəruriliyini nəzərə alaraq toplanmış material üzrə Cinayət Məcəlləsinin 178.3.2-ci (etibardan sui-istifadə etməklə özünün külli miqdarda əmlakını ələ keçirmə) maddəsi ilə cinayət işi başlandı.

2010-cu ildə fəaliyyəti dayandırılmış ABU-nun nəhəng bina kompleksi 15 ildir istifadəsiz qalıb. ABU-nun lisenziyası ləğv edilən kimi rektoru Fransaya qaçaraq, oradan keçmiş deputat Güler Əhmədovanın, iş adamı Arzu Kazımovun həbsinə səbəb olan videolar yaydı. Bununla yanaşı, E.Abdullayevin özünün də vətənə qayıdışı mümkün olmadı, özü barəsində də cinayət işi davam edir. Ölkəyə dö-

nəcəyi halda istintaqa cəlb olunacaq. Eks-rektorun qeyri-qanuni tələbə qəbulu, habelə müxtəlif bəhanələrlə tələbələrə yığıldığı külli miqdarda vəsaitlər, şəxsi kabinetindən götürülmüş qeyd vərəqələri ilə bağlı ittihamlar var. O, Azərbaycandakı dələduzluq fəaliyyətini Fransada da həyata keçirməyə nail olub. İddialara görə, Elşad Abdullayev bir neçə il əvvəl ailəlikcə Rusiya vətəndaşlığını qəbul edib.

Elşad Abdullayevin həbs edilərək Azərbaycana ekstradisiya olunacağı barədə illərdir danışılır. Azərbaycanın sabiq baş prokuroru Zakir Qaralov da açıqlamalarının birində Elşad Abdullayevin ekstradisiyası ilə bağlı müvafiq qurumlara müraciət olunduğunu bildirib, "əminəm ki, o, Azərbaycana ekstradisiya olunacaq" demişdi.

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, hər hansı bir şəxsin ekstradisiyası üçün ölkələr arasında saziş olmalıdır: "Ekstradisiya (cinayətkarın təhvil verilməsi) haqqında sazişin olub-olmaması prosesə

birbaşa təsir edir. Azərbaycan və Fransa arasında birbaşa ekstradisiya sazişi olmadığı üçün bu cür hallar əsasən beynəlxalq öhdəliklər və ölkədaxili qanunlara uyğun şəkildə qiymətləndirilir. Ekstradisiya edilən şəxsin ittiham olunduğu əməl həm tələb edən, həm də ekstradisiyanı gerçəkləşdirəcək ölkədə cinayət sayılmalıdır. Əks halda, ekstradisiya imtina oluna bilər. Mümkündür ki, bu və ya digər şəxsə qarşı irəli sürülən ittihamlar bu prinsip baxımından problemli sayıla bilər".

Natiq Ələsgərov deyib ki, Avropa dövlətləri siyasi motivli ekstradisiyalara mənfi yanaşır: "Əgər mühacir şəxsin ittihamları siyasi motivlidirsə, yəni o, siyasi baxışlarına, ifadə azadlığına görə təqib olunursa, ekstradisiyadan imtina edilir. Avropa dövlətləri ekstradisiyanın edilməyən ölkədə şəxsin ədalətli məhkəmə təminatı alacağına əmin olmadıqda təhvil verməkdən imtina edə bilər. Azərbaycanda məhkəmə sisteminə dair beynəlxalq tənqid və qiymətləndirmələr bu prosesi çətinləşdirir. Şəxsin siyasi sığınacaq üçün müraciət etməsi, müraciət qəbul olunarsa, ekstradisiya avtomatik olaraq qeyri-mümkün olur. Bundan başqa, şəxsin müvəqqəti yaşayış icazəsi ilə qalması da onun hüquqi statusunun qiymətləndirilmə prosesində olduğuna işarədir. Ola bilər ki, şəxsin ekstradisiyasının mümkünsüzlüyü insan haqlarına prioritet yanaşma və beynəlxalq ekstradisiya prosedurlarının tələbləri ilə əlaqədardır. Bu amillər nəticəsində, hətta ağır ittihamlar olduğu halda da ekstradisiya mümkün olmaya bilər".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"**

Doqquz Azərbaycan vətəndaşı Fransa kəşfiyyatına necə işləyib? Azad Məmmədli məhkəmədə: "Mən də Martin Ryanın toruna düşərək qurban olmuşam"

Fransaya casusluqda ittiham edilərək həbs olunan Martin Ryan və dövlətə xəyanətdə təqsirləndirilən Azad Məmmədlinin barəsində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində aparılan cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

"Report"-un məlumatına görə, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Elmin Rüstəmovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxslər ifadə verib.

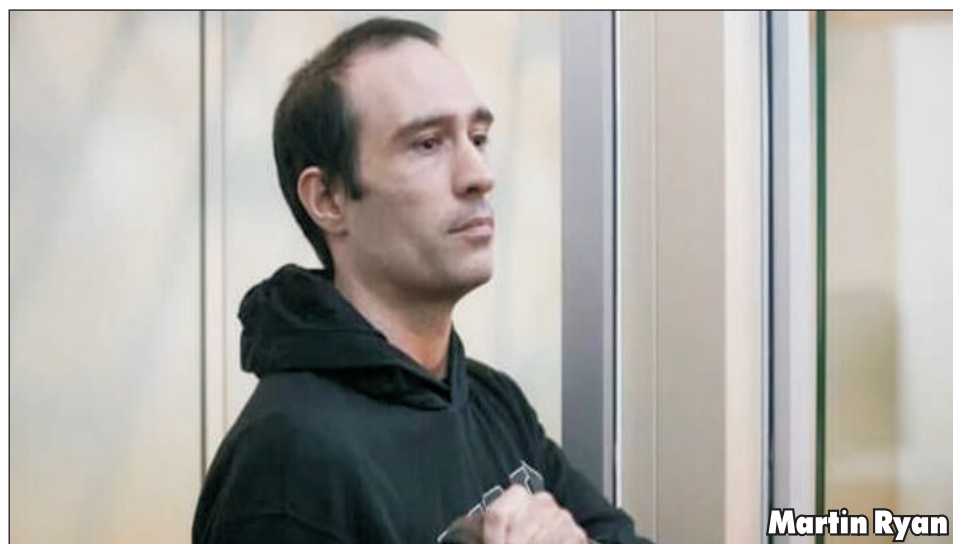
Təqsirləndirilən Martin Ryan deyib ki, onun məqsədi iş adamı olaraq ölkəsinin Azərbaycandakı səfirliyi ilə əlaqə yaratmaq olub:

"Mən bir Fransa vətəndaşı kimi ölkəmin Azərbaycandakı səfirliyi ilə əlaqə yaratmağı vəcib bildirdim. Bu məqsədlə səfirliyin əməkdaşları ilə şəxsi münasibət qurmuşdum. Mən Frederik Devosla söhbət zamanı onun potensial casus olduğunu anladım. Onlarla tez-tez görüşürdüm. Məqsədim agent kimi işə cəlb etmək deyildi, sadəcə, ölkəmin buradakı nümayəndəliyi ilə əlaqə qurmağa çalışırdım. Onlarla pul müqabilində tanışlıq yaratmamışdım. Fransa səfirliyi ilə olan əlaqəmi Azərbaycandakı qurumlara bildirsəydim, ölkəm bunu xəyanət kimi qəbul edəcəkdi. Həmçinin on-

ların agent olması barədə əlimdə kifayət qədər sübut yox idi. Düşünürəm ki, onların bizə olan davranışları barədə gərək öz Xarici İşlər Nazirliyinə məlumat verərdim".

Martin Ryanın sözlərinə görə, səfirlik əməkdaşları ilə Azərbaycan və Ermənistan arasında olan 44 günlük müharibə zamanı daha sıx görüşüblər: "Mənim onlarla görüşməyimin hər hansı bir təhlükə yaradacağı barədə soruşmuşdum. Onları xüsusi xidmət orqanlarının əməkdaşı kimi yox, Fransadan Azərbaycana akkreditasiya olunmuş diplomatlar kimi görürdüm. Mən şübhələndirdim ki, izlənişdim. Bu barədə Azada deməmişdim. Loranın Azada da şəxsi münasibəti var idi. Frederiklə də görüşəndə Azad barədə soruşurdu. Hətta o, bir dəfə mənə zarafatla Azadın Rusiya ilə bağlı məlumatları ötürdüyünü demişdi".

Prosesdə təqsirləndirilən Azad Məmmədli də ifadə verib. O, Azərbaycan əleyhi

Martin Ryan

nə fəaliyyətlə məşğul olduğunu bildirib: "Fransa səfirliyinin əməkdaşları mənə məxfi əməkdaşlıq təklif ediblər, lakin rədd etmişəm. Britaniyada olanda Martinlə telefon danışığımlı olub. Bu telefon danışığı ittiham aktında da yer alıb. Buna əsasən ittiham edilərəm. Mənə qarşı irəli sürülən digər ittiham da Azərbaycan-İran, Azərbaycan-Ermənistan arasında olan münasibətlər barədə məlumat ötürməklə bağlı olub. Mənim bu münasibətlərlə bağlı fikirlərim sadəcə vətəndaş kimi subyektiv fikirlər

olub. Burada hər hansı bir məxfilik olmayıb".

Azad Məmmədlinin sözlərinə görə, Martin Ryan ibtidai istintaqa onun Frederik Devosa Rusiya barədə məlumatlar ötürdüyünü deyib: "Bu məlumatlar yalandır. Mən Rusiyada yaşayan dostum A.Ş.-ni bir dost kimi Martinlə tanış etmişəm. Martin yalandan deyib ki, guya mən A.Ş. ilə bağlı məlumat ötürmüşəm. A.Ş.-nin bu işə heç bir aidiyyəti yoxdur. Həmçinin mənə irəli sürülən ittihamlardan biri də Ermənistanda açılacaq Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı fikirlərim olub. Mən 2023-cü ildə Bakıya gələndə Martinin qonağı olmuşdum. Bu zaman sözügedən dəhliz barədə ona subyektiv fikirlərimi demişdim. Ona bu dəhliz açılacağı təqdirdə burada Rusiyanın yox, Avropanın qoşunlarının olmasını istədiyimi bildirmişdim".

Azad Məmmədli əlavə edib ki, Frederik Devos ona Qırğızistanın paytaxtı Bişkekə keçirilən Avrasiya İttifaqının tədbiri barədə suallar verib: "Mən ona yox ca-

laçaq Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı fikirlərim olub. Mən 2023-cü ildə Bakıya gələndə Martinin qonağı olmuşdum. Bu zaman sözügedən dəhliz barədə ona subyektiv fikirlərimi demişdim. Ona bu dəhliz açılacağı təqdirdə burada Rusiyanın yox, Avropanın qoşunlarının olmasını istədiyimi bildirmişdim".

Azad Məmmədli əlavə edib ki, Frederik Devos ona Qırğızistanın paytaxtı Bişkekə keçirilən Avrasiya İttifaqının tədbiri barədə suallar verib: "Mən ona yox ca-

vabı vermişəm. Azərbaycan bu ittifaqa üzv deyil, lakin buna görə mən dövlətə xəyanətdə ittiham edilərəm. Martin məndən xəbərsiz bütün məlumatlarını Frederikə ötürüb. Cinayət işinin materialları ilə tanış olub Martin Ryanın 44 günlük müharibə zamanı Azərbaycanın müdafiə qabiliyyəti barədə 50-yə yaxın məlumat ötürdüyünü görmüşəm. Həmçinin o, doqquz nəfər Azərbaycan vətəndaşını Fransa kəşfiyyatına işləməyə cəlb edib. Mən də onun toruna düşərək qurban olmuşam. Mənim səhvim odur ki, Fransa Xarici İşlər Nazirliyinin əməkdaşları mənə müraciət edəndə Azərbaycanın müvafiq qurumlarına məlumat verməmişəm".

Proses mayın 19-da davam edəcək.

Qeyd edək ki, Martin Ryan və digərləri 2023-cü il dekabrın 4-də həbs olunub. "Merkorama" MMC-nin baş direktoru olan Martin Ryana qarşı casusluq ittihamı irəli sürülüb.

İttihama görə, Martin Ryan onu məxfi əməkdaşlığa cəlb edən, sonradan Bakıdan "persona non-grata" elan edilərək qovulmuş Fransanın DGSE (Xarici Təhlükəsizlik Baş İdarəsi) əməkdaşları tərəfindən agent-casus kimi istifadə edilib.

□ **"Yeni Müsavat"**

ABŞ Prezidenti Donald Trampın tətbiq etdiyi xarici ticarət rüsumlarından sonra dollar avro, funt sterlinq və yen daxil olmaqla, bəzi valyutalara nisbətə ucuzlaşır. Avronun məzənnəsi 0,3 faiz artaraq 1,1399, sterlinqin məzənnəsi isə 0,4 faiz artaraq 1,3143 dollar olub. Bundan əlavə, dollar yen qarşısında 0,7 faiz ucuzlaşaraq 143,52 yendən 142,51 yenə düşüb.

ABŞ valyutasının dünyanın aparıcı valyutalarına nəzərən orta məzənnə dəyərini ifadə edən Dollar İndeksi 2024-cü ilin sentyabrından bəri ilk dəfə olaraq 100 həddindən aşağı düşüb.

Dolların ucuzlaşmasını avro ilə olan məzənnədəki dəyişiklikdən də görmək mümkündür.

Bir çox analitiklər dolların ucuzlaşmasını üç böyük iqtisadiyyat arasında baş verən ticarət müharibələri ilə əlaqələndirir. Bunlardan ABŞ-la Avropa İttifaqı arasında münasibətlərin soyuqlaşması fonunda Çin-ABŞ münasibətləri itisadi müharibə həddinə qədər gerilib: ABŞ Çindən bütün mallara 145 faiz rüsum tətbiq edib (sonradan elektronika malları üçün istisna olunub), Çin də ABŞ-dan bütün idxalı 125 faizlik rüsumla cəlb edib. Hazırda iki ölkənin qarşılıqlı ticarət əlaqələri dayanmış vəziyyətdədir. Üstəlik, Pekin Asiya ölkələri və Avropa İttifaqını ABŞ-la ticarət müharibəsində öz tərəfinə çəkmək, fəaliyyətləri əlaqələndirmək üçün aktiv fəaliyyətlərə başlayıb.

ABŞ maliyyə naziri Skott Bessent Çinlə ölkəsi arasında yaranan gerginliyin bütün iqtisadi əlaqələrin dayandırılması ilə nəticələnmə ehtimalını istisna etməyib. Çinin son addımları da göstərir ki, Pekin ABŞ-ın heç bir tələbini qəbul etmək niyyətində deyil. Əksinə, əlində olan bütün mümkün rıçaqlardan ABŞ-a təzyiq üçün istifadə edəcək. Nadir torpaq elementləri və maqnitlərin ixracının tamamilə dayandırılması, Çin aviashirkətlərinə ABŞ-dan təyyarə alınmasının qadağan olunması kimi addımlar Pekinin ticarət savaşında axıra qədər gedəcəyindən xəbər verir.

Bütün bu proseslər fonunda dolların məzənnəsindəki azalma avronun bahalaşması ilə müşayiət olunur. "Bloomberg" agentliyinin yazdığına görə, ABŞ-Çin ticarət müharibəsinin yaratdığı qeyri-müəyyənlik Amerika aktivlərinə bazar inamsızlığını sürətlə artırır. Bu fonda Avropa valyutası investorlar üçün "təhlükəsiz sığınacaq" rolunu oynamağa başlayıb. Agentliyin yazdığına görə, Amerika tariflərinin tətbiqi fonunda avronun artım tempi 15 il ərzində rekord həddə çatıb. Ötən noyabrda ABŞ-da prezident seçkisində Donald Trampın qələbəsinədən sonra dollar iki ay dalbadal avroya nisbətə möhkəmlənib və yanvarın ortalarında

"Dollar Azərbaycanda ucuzlaşacaq" iddiası

İndiki halda avronun dollar qarşısında bahalaşması yaxşı heç nə vəd etmir

dəmək olar ki, paritetə çatdı. Bir avro indi yanvar ayındakı zirvədən təxminən 10 faiz aşağı düşərək 1,13 dollar dəyərindədir: "Investorlar onun global maliyyə sistemindəki rolunu yenidən qiymətləndirdikcə, avro dolların zəifləməsinin əsas benefisiarına çevrilir".

Avropa şirkətlərinin dollarla daha az gəlir əldə etməsinə və buna görə də ABŞ aktivlərinə investisiyaların azalmasına səbəb ola biləcək ABŞ tarifləri ilə yanaşı, Almaniya siyasətinin dəyişməsi avronun möhkəmlənməsində rol oynayır. Almaniyanın may ayında işə başlaması gözlənilən yeni hökuməti dövlət xərclərini əhəmiyyətli dərəcədə artırmağı planlaşdırır ki, bu da tariflərin Avropa İttifaqında iqtisadi fəaliyyətə mənfi təsirini yumşalda bilər.

Bütün ekspertlər avronun bahalaşmasının uzunmüddətli olacağına, o cümlədən Avropa mallarının xarici alıcılar üçün bahalaşdıracağına inanmasalar da, "Avropa valyutası, şübhəsiz ki, Amerika iqtisadiyyatı və bununla da dollarla bağlı artan şübhələr fonunda dolların ənənəvi təhlükəsiz sığınacaq rolunu öz üzərinə götürüb". Agentlik qeyd edir ki, avronun bu rol böhran vəziyyətləri üçün qeyri-adi, çünki bu valyuta əvvəllər riskli aktiv hesab olunurdu.

Ekspertlərə görə, Avropa Mərkəzi Bankı üçün avronun yeni rolunu idarə etmək, yerli biznesin bahalı avrodan çə-

kəciyə zərəri minimuma endirmək kimi çox ciddi problemlər formalaşır.

İqtisadçı-ekspert Elman Sadıqovun "Yeni Məşavət"ə dediyinə görə, iqtisadiyyatın indiki vəziyyətində avronun məzənnəsindəki möhkəmlənmə Avropa İttifaqı üçün heç də müsbət proses kimi qiymətləndirilə bilməz: "Dolların ucuzlaşması gözlənilməz proses deyil, ABŞ üçün mənfi proses heç deyil. Çünki Donald Tramp hələ seçkiqabağı təbliğat çıxışlarında deyirdi ki, ABŞ-ın iri ticarət tərəfdaşları bilərəkdən öz valyutalarını ucuzlaşdırmaqla ixracı stimullaşdırıb ABŞ-a zərər vurublar. Bu fikrin reallıq payı çoxdur, çünki ABŞ-ın ixracatçıdan daha çox idxalçıya çevrilməsində avro, yen, yuan, funt kimi valyutaların onların hökumətləri tərəfindən ucuzlaşdırılması mühüm rol oynayır. Xatırlayırınsınız, avro yeni tədaviyə buraxılında və ondan sonrakı illərdə baha idi. Sonrakı illərdə 30 faizə qədər ucuzlaşdı, bu, Avropa İttifaqı, xüsusilə də Almaniya iqtisadiyyatının inkişafına təkan verdi, ixracın kəskin artımına səbəb oldu. İndiki halda dolların 1,2 avronu keçməsi Avropa üçün ixracın azalması baxımından çox böyük problemlər yarada bilər".

Ekspert bildirir ki, gedən proses avronun bahalaşması deyil, məhz dolların ucuzlaşmasıdır: "Bu prosesin avronu dünyanın ehtiyat valyutasına çevirəcəyini real hesab etmərəm. Çünki vaxtilə 1 dolların 1,45-1,60 avroya qədər baha-

laşdığı dövrlər olub. Bu, heç də dünyada dolların ehtiyat valyuta mövqeyini avronun xeyrinə itirməsi ilə nəticələnməyib. Hətta ABŞ-dakı maliyyə böhranı da bununla nəticələnməyib. İndiki halda avronun dollar qarşısında bahalaşması Avropa üçün yaxşı heç nə vəd etmir. Bu valyutanın idarəetməsi yalnız Avropa Mərkəzi Bankı tərəfindən həyata keçirilir. Avropanın vahid maliyyə nazirliyi belə yoxdur. Üstəlik, Avropa İttifaqı daxilində ölkələrin inkişaf səviyyələri arasında kəskin fərqlənmə var. Dollar/avro məzənnəsinin müxtəlif səviyyələri bu ölkələrə fərqli təsir göstərir. Eyni zamanda onların hər birinin ayrı-ayrı problemləri, çətinlikləri var. Belə bir şəraitdə avronun dünyanın ən güclü ehtiyat valyutası olması, bu işin öhdəsindən gəlməsi mümkün deyil. Digər tərəfdən, Çinin ABŞ-la mübarizədə Avropa İttifaqına yaxınlaşması birlik üçün ciddi təhdidlər formalaşdırır: Amerikaya getməyən ucuz Çin malları Avropa bazarlarına kütləvi axa bilər. İndiyədək Avropa İttifaqı bu axının qarşısını rüsumlardan əlavə, idxal həcmələrinə limit qoymaqla ala bilib. Bundan sonra daha da artan təzyiq necə davam etdiriləcək - bu, çox ciddi məsələdir".

Dolların ucuzlaşmasının xammal bazarlarına qiyməttartıcı təsiri həmişə müşahidə olunub. ABŞ-Çin ticarət müharibəsi və Trampın rüsum siyasətinə görə 60 dollara qədər azalan neft qiymətlərinin 64-65 dollar

həddinə yüksəlməsinin əsas səbəbi olaraq məhz dolların ucuzlaşması göstərilir. E.Sadıqovun fikrincə, bu təsir davamlı deyil: "ABŞ hazırda çox incə siyasət yürütməyə çalışır: dolların ucuzlaşması bütün istiqamətlərdə təsirini göstərsə də, enerji bazarında bu təsir çox cüzi hissə olunur. ABŞ enerji qiymətlərinin hazırkı səviyyedən yuxarı qalxmasına imkan vermək istəmir. Dollar altılıq səbəbə qarşı 20 faiz ucuzlaşsa belə, ABŞ enerji qiymətlərinin qalxmasına imkan verməyəcək. Çünki bu, ABŞ-da inflyasiyanın sürətlənməsinin qarşısını alır. Hazırda dünyada bazara kifayət qədər neft çıxarılması imkanları var, ABŞ kimsə onu qəsdən bazardan çəkməsinə yol verməz. Çünki bu halda yürüdümlən tarif siyasətinin effekti olmaz. Düşünmürəm ki, hansısa ərəb ölkəsi indiki durumda Trampın iradəsinə qarşı gedib bazara çıxardığı neftin həcmi azaltsın".

Təcrübə göstərir ki, Azərbaycanda dolların məzənnəsi birbaşa neft bazarındakı qiymət və ixrac həcmələrindən asılıdır. Birinci rübün yekununda Azərbaycan neftinin orta qiyməti 77 dollar təşkil edib. Bu, dövlət büdcəsində nəzərdə tutulandan 7 dollar yuxarıdır. Apreldən isə qiymət

65-67 dollar arasında dəyişir. Bu vəziyyətin 5-6 ay davam etməsi Azərbaycan büdcəsi üçün problemlər yarada, eyni zamanda ölkədə dollar çatışmazlığına səbəb ola bilər. Buna həm də ölkənin neft ixracındakı azalma təkan verəcək. Belə ki, rəsmi statistika-ya əsasən, birinci rübdə Azərbaycanda 6,9 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) hasil edilib. Hasilatın 4 milyon tonu "Azəri-Çıraq-Günəşli"-nin, 1 milyon tonu (kondensat) "Şahdəniz"-in, 0,14 milyon tonu (kondensat) "Abşeron" yatağının payına düşüb. SOCAR üzrə neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 1,8 milyon ton təşkil edib.

Rüb ərzində 5,7 milyon

ton neft (kondensatla birlikdə) ixraca nəql olunub. Bunun 4,9 milyon tonu konsorsiumların, 0,7 milyon tonu SOCAR-ın, 0,14 milyon tonu isə "Abşeron" yatağının payına düşüb.

Beləliklə, birinci rübdə Azərbaycanda neft hasilatı il-lik ifadədə 400 min ton azalıb. Bunun 200 min tonu "Azəri-Çıraq-Günəşli"-də, 100 min tonu (kondensat) "Şahdəniz"-də, 100 min tonu isə SOCAR üzrə qeydə alınıb.

İxracda 300 min ton AÇG, 100 min ton SOCAR üzrə azalma var. Neft ixracındakı azalma fonunda qaz ixracının da düşməsi müşahidə olunur. Bu ilin 3 ayında xaricə 6 milyard kubmetr qaz satılıb ki, bu da 2024-cü ilin eyni dövründəki 6,4 milyard kubmetrdən 0,4 milyard kubmetr azdır. Qaz ixracındakı azalma neft ixracından azalan gəlirlərin kompensasiya olunmamasına səbəb olur.

Ekspertlərə görə, neft qiymətləri ikinci rübün sonundakı 70 dollardan aşağı olarsa, bu, büdcə gəlirlərinin təminatında problemə səbəb olmayacaq. Lakin prosesin 3-cü rübdə də davam etməsi həm büdcənin icrasında, həm də ölkənin artan idxalının valyuta təminatında ciddi problemlər yarada, dollar qıtlığına səbəb ola bilər.

□ Dünya SAKIT, "Yeni Məşavət"

Elan:

Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Xüsusi Riskli Xilasetmə Xidməti tərəfindən Məmmədov İqbal Mehman oğlunun adına verilmiş xidməti vəsiqə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Məlum olduğu kimi, son illərdə Azərbaycanda boşanmaların sayında artım qeydə alınır. 2000-ci ildə Azərbaycanda 5 min 478 boşanma qeydə alındığı halda, ötən il bu göstərici 19 min 597 olub. Bu isə o deməkdir ki, son 25 ildə boşanmaların sayı 3,6 dəfə artıb.

Qeyd edək ki, 25 il əvvəl - 2000-ci ildə əhalinin hər 1000 nəfərinə boşanmaların sayı 0,7 olduğu halda, ötən il 2,1-ə yüksəlib. Bakı-xeber.com yazır ki, əhalinin hər 1000 nəfərinə düşən boşanmaların sayına görə Azərbaycan Avropa ölkələri arasında ilk sıralarda yer alır. Avropa Statistika Bürosunun (Eurostat) açıqladığı sonuncu məlumata görə, Avropa Birliyində əhalinin hər 1000 nəfərinə düşən boşanmaların sayı 1,6 olub. Avropa Statistika Bürosunun açıqladığı sonuncu məlumata görə, Azərbaycan boşanmaların sayına görə Avropada ilk 3-lükdədir. Bu məlumat vəziyyətin kritik həddə olduğunu bir daha göstərir.

Boşanmalar ailə anlayışını ciddi dərəcədə zədələdiyi kimi, demografik göstəricilərə də mənfi təsir göstərir. Təxminən köklü mental ənənələri, ailə dəyərləri və əxlaqi keyfiyyətləri ilə qonşu xalqlardan seçilən azərbaycanlılar arasında evliliklərin azalması və əksinə, boşanma sayının artımı müxtəlif səbəblərlə izah olunur.

Bir çoxları boşanmaların başlıca səbəblərini müasir dövrün dəyişdirdiyi ənənəvi qaydaların sıradan çıxması ilə əlaqələndirərsə də, bəzi insanlar boşanmanın sivil cəmiyyətlərdə normal bir seçim olduğunu dilə gətirirlər. Səbəbindən asılı olmayaraq, boşanma daha çox boşanan ailələrdəki uşaqlara mənfi təsir göstərir. Belə ki, araşdırmalara görə, valideynləri boşanmış uşaqlarda psixoloji problemlər, özgüvənsizlik və asosiallıq daha çox nəzərə cəpərlir.

Gənc ailələrə mənzil bağışlanması hesab edirik ki, münasibəti ailələrdə boşanmaların qarşısını alar. Çünki boşanmalar cəmiyyətə bir sosial problemlər gətirir.

Mövzu ilə bağlı sosioloq Üzeyir Şəfiyev "Yeni Müsavat"a danışib. Ekspert deyib ki, bu gün Azərbaycanda "boşanma bumu" yaşanır: "Yeni heç vaxt olmadığı qədər boşanma prosesi var. 2024-cü ilin statistikasına qeyd olunurdu ki, 49 508 nikah olub və 21 384 boşanma halı qeydə alınıb. Bu rəqəmlərin əvvəlki illərlə müqayisəli təhlili bizə deməyə əsas verir ki, bəli, bu gün Azərbaycanda boşanma bumu yaşanır. Boşanmalar sanki artıq xroniki hala çevrilib.

Həmçinin sanki mətbuat bundan nə qədər çox yazırsa, bəhs edirsə, bu proses daha da çoxalır. Ona görə də tövsiyəm budur ki, bəlkə media bu mövzunu bir müddət bağlasın, yaxına buraxmasın. Çünki bu haqda yazdıqca boşanmalar kövrülür, çoxalır, insanlar sanki bunu adiləşdirir və normal hal kimi buna üz tutur".

Sosioloq boşanmaların fərqli səbəblərindən danışdı: "Öncə bunu müşahidələr əsasında onunla əsaslandırırıam ki, bu, cəmiyyətin dönüşümə transformasiyası ilə bağlıdır. Cəmiyyətimizdə dönüşümə transformasiyası Azərbaycanda bugünkü boşanma bumunu şərtləndirən səbəblərdən biridir. Yəni biz vaxtilə ənənəvi, mühafizəkar, konservativ bir cəmiyyət olmuşuq. Buna görə uzun müddət cəmiyyətimizdə ictimai qınaq, sosial nəzarət sərt olduğuna görə boşanmağa bir ailə dramı, faciəsi kimi baxırdılar. Lakin sonra köhnə stereotiplərə, mühafizəkar qaydalara "yox" deməyə başladılar və artıq köhnə qayda ilə yaşamaq istəmədilər. Eləcə də kişilər də qadınları köhnə qayda ilə idarə edə bilmirdilər. Bu fonda boşanmalar artıq artmağa başladı.

Boşanmalara görə Avropada "bürünc medal"çı olduq

Avropa Statistika Bürosunun açıqladığı məlumat ölkəmizdə ailə institutunun vəziyyətinin kritik həddə olduğunu göstərir

görünən tərəfləri təqdim olunur. Hətta bəzi məşhur boşanmış insanlar cəmiyyətə neqativ mesaj ötürür, boşanmaları təbliğ edir. Məsələn, bu günlərdə telekanalların birində təqdim edilən müğənni boşandığını və hətta boşanmamışdan öncə də ərinə xəyanət etdiyini sanki bir qürurla qeyd edirdi. Bu da neqativ mesajdır. Belə mesajlar niyə efirlərdən cəmiyyətə ötürülməlidir? Yəni bir tərəfdən mətbuat bu problemlərə işıq salır, digər tərəfdən isə bu problemlərə şərait yaran bir sistemə çevrilir. Artıq ölkəmizdə də qərribə və təəssüf doğuran bir "trend" yayılmaqdadır: boşanma partiləri. Türkiyədən və bəzi Avropa ölkələrindən "ıdıl" edilən bu dəb ailə institutuna qarşı açıq-aşkar bir hörmətsizlikdir. Ailə dağıldıqdan sonra bunu şənliklə qeyd etmək, sanki bir uğur qazanmış kimi təntənə ilə qeyd etməyin nə mənəvi, nə də sosial izahı var. Bu cür hallar nəinki təbliğ olunmamalı, hətta ictimai qınağa tuş gəlməlidir. Əvəzində isə efirlərimizdə örnək ailələrin portretləri təqdim olunmalıdır. Ailə dəyərləri cəmiyyətə aşılmalı, sevgi, sədaqət və qarşılıqlı anlayış kimi fundamental prinsiplər ön plana çəkilməlidir. Çünki cəmiyyətin təməli ailədən başlayır - o təməl nə qədər möhkəm olarsa, gələcək də bir o qədər sağlam olar".

✎ **Xəlilə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Boşanmada qızılar bu halda geri alına bilər

Hüquqşünas: "Ərinə xəyanət edir, sonra da deyir ki, qızılar məndə qalmalıdır"

"Məhkəmə praktikasında və qanunun təfsirində dəyişməli olan bir digər məsələ boşanma vaxtı ailə mülkiyyəti rejimində qızıl-zinət əşyalarının statusudur. Bu baxımdan, qızıl-zinət əşyalarını 2 yerə ayırmaq lazımdır: nikahdan əvvəl verilənlər və nikahdan sonra alınan qızıl-zinət əşyaları".

Hüquqşünas Fərhad Mehdiyev Cebheinfo.az-a belə deyib. Onun sözlərinə görə, qəliz olan və qanuni tənzimləmə əskik olan məsələ nikahdan əvvəl taxılan qızıl-zinət əşyalarıdır: "Məhkəmələrin adətən bunlara "şəxsin sırf özünə verilən hədiyyə" olaraq yanaşmaları doğrudurmu? Əvvəlcə onu qeyd etməliyəm ki, qayınata-qayınanın bəyə-gəlinə verdikləri hədiyyə şərti hədiyyələrdir, şəxsin sırf özünə deyil, ailə birliyinə verilir".

O, bunu tək-tək arqumentləri izah edib:

"1) Şərtli hədiyyə. Burada

hədiyyə verilən insandan müəyyən bir davranış gözləntisi var. Bunlara da əsasən ailə birliyinə xələl yetirməyəcək şəkildə davranış göstərməlidir. Hər halda, heç bir qayınana onun üzünə duran, hətta bəzən onu döyən, ərinə (arvadına) xəyanət edən birisinə nəse bağışlamaz. Mülki Məcələnin 673.1.1. və 671.1.2-ci maddələri qeyd edir ki, bağışlamayı alan "onun üzünə qoyulmuş vəzifələri hədiyyə verənin və ya onun yaxın qohumlarının biri barəsində kobudcasına pozduqda;

... o, bağışlama ilə bağlı öhdəlikləri əsassız olaraq icra

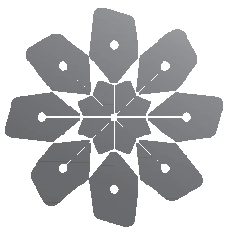
etmədikdə" hədiyyə verən hədiyyədən imtina edə bilər. İndi siz təsəvvür edin, tərəf həyat yoldaşına xəyanət edir, sonra da deyir ki, mənə alınan

qızılar məndə qalmalıdır. Belə şey mümkün ola bilərmi?

2) Ailə birliyinə verilmiş hədiyyə. Sizcə, qayınata ya da qayınanaya kim daha ya-

xındır, doğma bacısı/qardaşı, yoxsa gəlini? Təbii ki, öz doğması. Bəs doğma bacısına qayınana 5000-lik qızıl bağışlayırmı? Xeyr. Belə olan

halda, yad qızına o qədər bahalı şey niyə bağışlasın ki? Çünki burada qayınana düşündür ki, bu qızılı öz övladının ailəsinə hədiyyə edir, vaxtı gəldikdə bu qızılar nəvələrinə, nəticələrinə qalacaq. Həmçinin də hədiyyəni alan şəxs onları satıb özünə son model ayfon alsas, bu da həmin ailəni boşanmaya qədər aparıb çıxara bilər. Bizim hüquq tətbiqimizdə çox bilinməsə də, hüquqi əqdlər adətən səbəbli, səbəbə bağlı olur. Bu hal özünü tərəfin iradəsində göstərir, iradə də hüquqi əqdin zəruri elementlərindən biridir. Odu ki bağışlama kimi görünən əqdlərin də səbəbi olur və onu nəzərə almamaq, hüquqi əqdin düzgün qiymətləndirməsinə gətirib çıxarır. Bu məsələlər haqqında Sərvər Süleymanlının "Mülki hüquqa giriş" kitabında daha müfəssəl izahatlar mövcuddur".

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması

“Təhsil müddətinin 9 ay olması nə azdır, nə də çox. Əsas məsələ bu müddətdə şagirdə nə öyrətdiyimiz, necə öyrətdiyimiz və onu nə qədər maraqlandıra bildiyimizdir”. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bu sözləri təhsil eksperti Kamran Əsədov deyib. Ekspert beynəlxalq təcrübəni nümunə gətirərək qeyd edir ki, təhsilin keyfiyyəti dərslərin sayında yox, dərslərin dəyərinə bağlıdır: “Yaponiyada 11 ay oxuyurlar, amma təhsilin keyfiyyəti dərslərin sayında yox, dərslərin dəyərinə bağlıdır. Bizdə dərs çox ola bilər, amma mühazirə ilə, testlə məhdudlaşmışsa, nəticə dəyişmir. Əgər dərslər layihə əsasında, yaradıcı və öyrədici olmasa, tədris müddətini artırmaq da, azaltmaq da problemi həll etməyəcək. Təhsilin təqvimini yox, məzmunu dəyişməlidir”.

Bəs bununla bağlı ölkəmizdə hansı təhsil proqramlarına ehtiyac var?

Kamran Əsədov qeyd edir ki, Azərbaycanda təhsil müddəti nə qədər uzun olursa olsun, əgər onun məzmunu zəif, öyrənmə prosesi passiv, metodoloji əsaslar isə köhnəmişdirsə, nəticə dəyişməyəcək: “Hazırda ölkədə məktəblərdə tətbiq olunan kurikulum, dərslərin bölgüsü və tədris metodları şagirdin dərinlən öyrənməsini yox, daha çox fakt və məlumat əzbərləməsinə təşviq edir. Bu səbəbdən də müzakirə tədrisindən neçə ay davam etməsindən çox, həmin müddətin necə keçdiyi, hansı bacarıqların öyrədildiyi və şagirdin məktəbdən hansı təcrübə ilə çıxdığı suallarının cavablandırılması istiqamətində aparılmalıdır.

Hazırda Azərbaycanda dərslər sentyabrın 15-dən iyunun 15-dək davam edir. Təqvimdə ümumilikdə 9 ay görünür, amma bayram günləri, qeyri-ixtisas günləri və digər fasilələri çıxmaqla real dərslərin sayı 170-175 gün arasında dəyişir. UNESCO-nun tövsiyəsinə görə, bir ölkədə ümumi təhsil səviyyəsində tədris illi minimum 180 dərslərdən ibarət olmalıdır. Azərbaycan bu tövsiyəyə təqribən uyğun olsa da, dərslərin necə keçirildiyi və həmin günlərin pedaqoji dəyəri daha önəmlidir.

Tədris müddəti daha uzun olan ölkələrin təcrübəsinə baxsaq, Yaponiya nümunəsi ön plana çıxır. Burada təhsil illi 11 ay davam edir və şagirdlər ildə təxminən 220 dərslərinə alırlar. Amma bu uzun müddət yalnız təkrarlar və formal tədrislə doludur. Əksinə, dərslər

praktikaya əsaslanır, əlavə məşğələlər, klublar, muzakirələr və şagirdin məktəbdən kənar inkişafını təşviq edən fəaliyyətlər mövcuddur. Ailələr, müəllimlər və cəmiyyət təhsili birgə daşıyır. Bu da nəticə etibarilə yüksək PISA göstəriciləri ilə əks olunur. Cənubi Koreya və Çində də oxşar model mövcuddur: burada daha çox dərslərin intensivliyi və şagirdin sistemliliyinə və şagirdlərin məsuliyyət hissəsinə formalaşmasına yönəlib.

Bununla yanaşı, tədris müddəti az olan, lakin nəticələri yüksək olan ölkələr də mövcuddur. Məsələn, Finlandiyada dərslər illi təxminən 170 gün davam edir, yəni Azərbaycanla demək olar ki, eyni. Amma bu ölkədə təhsilin keyfiyyəti dərslərin intensivliyinə, müəllim hazırlığına və şagirdin fərdi inkişafına əsaslanır. Dərslər tədqiqat yönümlüdür, sual əsaslı öyrənmə tətbiq edilir, şagird öz fikrini ifadə etməkdə sərbəstdir. Finlandiya müəllimləri yalnız fənn öyrətmir, həm də psixoloji və pedaqoji müşayiət funksiyası daşıyır. Məhz bu səbəbdən az dərslərin intensivliyi nəticədə əldə etmək mümkün olur.

Azərbaycanda isə tədris müddəti nə qədər normal görünür, onların motivasiyası və metodoloji dəstəyi artırılmalıdır”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Üçillik ali təhsil təklifi - hansı ixtisaslarda ixtisar?

Bəzi ixtisaslar üzrə tədris müddəti azaldıla bilər - ekspert nə deyir...

Son günlər cəmiyyətdə ali təhsil müddətinin qısaldılması ilə bağlı müzakirələr artıb. Bir sıra ekspertlər hesab edir ki, bəzi ixtisaslar üzrə 4 illik təhsil çoxdur. Onlar bir sıra ixtisaslarda 2-3 illik təhsili məqbul hesab edirlər. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev hələ iki il əvvəl ali məktəblərdə bəzi ixtisasların tədris müddətinin 4 ildən 3 ilə salınması ilə bağlı pilot layihə həyata keçiriləcəyini vəd etmişdi. Onun sözlərinə görə, bu, təhsilalanların sayının artırılmasına da səbəb olacaq: “Hesab edirəm ki, bu, faydalı olacaq. Bu dəyişikliyin informasiya texnologiyaları və turizm sahəsində edilməsi nəzərdə tutulur”.

Elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədli deyib ki, Azərbaycanda ixtisasların yeni təsnifatı yaradılıb. Bəzi ixtisaslar üzrə tədris müddəti azaldıla bilər. O əlavə edib ki, müddətin azaldılmasının tibbi mühəndisliyə dair ixtisaslara tətbiqi gözlənilir. Onun sözlərinə görə, bu proses icra edilərsə, qanunda dəyişiklik olmalıdır. Nicat Məmmədlinin sözlərinə görə, dəyişiklik dövlət standartlarına uyğun olaraq bütün universitetlərdə tətbiq olunacaq.

Tələbələr də bəzi ixtisaslar üzrə 4 ilin çox zaman olduğunu düşünür. Belə ki, bəzi ixtisaslar

üzrə 2 ilə kifayətlənəcəyini düşünən tələbələr nəzəriyyədən daha çox praktika öyrənilməsinin vacib olduğunu deyirlər. Təhsil ekspertlərinə görə, bəzi ixtisaslar üzrə 4 il çoxdur. Proqramı qeyri-ixtisas fənləri ilə birləşdirməklə 3 ilə yekunlaşdırmaq olar.

Bəs görəsən, ali təhsil müəssisələri bu yeniliyi necə qarşılayır? Tədris müddətinin aşağı salınması təhsildə keyfiyyətə təsir etməyəcək ki?

Təhsil eksperti Kamran Əsədov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında deyib ki, ilk olaraq, hansı ixtisaslarda bu islahatın tətbiqi mümkündür və məqsəd

də uyğundur sualına cavab vermək lazımdır: “Ən uyğun sahələr saf nəzəriyyə və ya tətbiq yönümlü texniki ixtisaslardır. Məsələn, kompüter elmləri, proqramlaşdırma, riyaziyyat, biznesin idarə olunması, məhsuldarlıq, turizm və xidmət sahələri kimi sahələrdə beynəlxalq təcrübə göstərir ki, baza biliklərini 3 il ərzində vermək mümkündür. Bu sahələrdə tələbə üçün əsas məqsəd ilkin nəzəri baza ilə bazar ehtiyaclarına uyğun bacarıqları qazanmaqdır. Sonrakı mərhələdə isə magistratura təhsili və ya praktiki təcrübə ilə biliklər dərinləşdirilə bilər. Lakin tibb, hüquq,

müəllimlik, mühəndislik, jurnalistika, memarlıq və incəsənət kimi sahələrdə bu modelin tətbiqi ciddi suallar doğurur. Bu ixtisaslar həm peşə məsuliyyətinin, həm də kompleks praktiki bacarıqların formalaşması baxımından daha uzun və mərhələli tədrisə ehtiyac duyur. Məsələn, tarix və filologiya sahələrində şagirdə məzmun ötürmək sadə görünərsə də, onun təhlili, müqayisə bacarığı, mənbələrlə işləmə və tədqiqat vərdisləri zamanla formalaşır. Üçillik tədris bu proses üçün kifayət qədər dar çərçivə yarada bilər”.

Ekspert deyir ki, tədris

müddətinin qısaldılması ali təhsil müəssisələri üçün həm təhlükə, həm də imkan yaradır: “Bir tərəfdən, bu dəyişiklik universitetlərə daha çox çevik və modul əsaslı proqramlar yaratmaq, əmək bazasının çağırışlarına daha tez uyğunlaşmaq imkanı verə bilər. Xüsusilə rəqəmsallaşma və texnologiyaya sahəsində bu çeviklik müsbət qarşılanacaq. Digər tərəfdən, bəzi ali təhsil müəssisələri üçün bu model maliyyə və reputasiya baxımından çətinliklər yarada bilər. Çünki təhsil müddəti azaldıqca, universitetin gəliri və tələbələrle uzunmüddətli elmi əməkdaşlıq imkanları da məhdudlaşa bilər. Bu isə universitetin elm-tədris bazasını zəiflədə bilər”.

K.Əsədovun sözlərinə görə, təhsil müddətinin qısaldılmasının təhsilin keyfiyyətinə təsiri isə birbaşa tədris metodologiyasından, müəllim hazırlığından və dərslər proqramlarının optimallaşdırılmasından asılı olacaq: “Əgər sadəcə fənlərin sayı ixtisar olunarsa, bu zaman təhsil səthiləşəcək, tələbələr yalnız imtahandan keçmək üçün öyrənəcək, lakin dərin bilik və analitik bacarıqlar formalaşmayacaq. Əgər üçillik model tətbiq olunarsa, proqramlar modul əsaslı, praktik yönümlü, interaktiv və layihə əsaslı olmalı, təcrübə və tədqiqat komponentləri gücləndirilməlidir. Məsələn, Almaniya üçillik bakalavr proqramı olan texniki universitetlərdə

nürsə görünsün, onun səmərəliliyi və effektivliyi barədə eyni fikri söyləmək çətindir. Hazırda tədris günlərinin böyük bir hissəsi sadəcə mühazirə dinləmək, müəllimin izahını yazmaq və testlə hazırlıq keçmək üzərində qurulub. Layihə əsaslı öyrənmə, şagirdin tədqiqat fəaliyyəti, debat, təqdimat, qrup işi və yaradıcı yanaşmalar isə ya ümumiyyətlə yoxdur, ya da formal şəkildə yerinə yetirilir. Bu səbəbdən tədris müddətinin artırılması belə bu keyfiyyəti dəyişdirməyəcək, əksinə, şagird və müəllim üzərində daha çox zehni və fiziki yüklənmə yaradacaq.

Tədris müddətinin uzadılması məsələsi yalnız təqvim baxımından deyil, həm də psixoloji və sosial aspektdən qiymətləndirilməlidir. Azərbaycanda artıq mövcud olan dərslər yükü çox vaxt şagirdin zehni rifahını pozur. Həddindən artıq test, əlavə dərslər və repetitor basqısı ilə yüklənmiş şagirdlər üçün daha çox dərslər, sadəcə, daha çox stress və motivasiya itkisi demək olacaq. Əgər bu müddət əlavə tədqiqat, incəsənət, idman və yaradıcılıq üçün istifadə olunarsa, təbii ki, faydalı ola bilər. Amma mövcud sistemlə həmin müddətin yalnız formal dərslə doldurulması ehtimalı daha yüksəkdir”.

Ekspertin fikrincə, müəyyən dəyişikliklərin tətbiqi ilə bu vəziyyət müsbətə doğru dəyişə bilər: Müəllim hazırlığı və metodoloji dəstək də bu prosesin əsas hallarındanandır. Əgər müəllim yeni metod və yanaşmaları tətbiq etməyə hazır deyilsə, hər hansı kurikulum və ya tədris müddətindəki dəyişiklik nəticə verməyəcək. Bu səbəbdən də müəllimlər üçün davamlı inkişaf proqramları hazırlanmalı, onların motivasiyası və metodoloji dəstəyi artırılmalıdır”.

dərslərin 40-50%-i laboratoriya, staj və sahə təcrübəsindən ibarətdir. Tələbə dərsləri yalnız dinləmir, onu tətbiq edir.

Azərbaycanda isə hazırkı ali təhsil proqramlarının böyük hissəsi hələ də mühazirə və imtahanyönümlü olduğundan, bu modelin uğurla tətbiqi üçün məzmunun tamamilə yenilənməsi, müəllim heyətinin yenidən hazırlanması və universitetlərin texniki və metodoloji imkanlarının gücləndirilməsi vacibdir. Əks halda, üçillik model sadəcə “tez bitir, tez işlə” deyəli ilə formalaşacaq və bu da təhsilin keyfiyyətinin daha da düşməsi ilə nəticələnəcək. Nəticə olaraq, ali təhsildə üçillik modelin tətbiqi yalnız seçilmiş ixtisaslarda, beynəlxalq təcrübəyə uyğun, gücləndirilmiş tədris proqramları ilə və magistratura pilləsinin paralel şəkildə təkmilləşdirilməsi şərti ilə tətbiq oluna bilər. Bu dəyişiklik ali təhsil sisteminə çevikliyi artırır, universitetləri daha dinamik edər, əmək bazasına daha tez çıxışı təmin edə bilər. Lakin mövcud keyfiyyət problemləri nəzərə alınmadan tətbiq olunarsa, bu, həm tələbənin, həm də cəmiyyətin intellektual potensialına mənfi təsir göstərəcək. Ona görə də ali təhsil müddətinin azaldılması təhsil islahatı yox, məqsədli strateji dönüş olmalıdır. Bu dönüş isə yalnız elmi əsaslandırılmış, mərhələli və sistemli yanaşma ilə baş tuta bilər”.

□ Sahənə RƏHİMLİ, “Yeni Müsavat”

Elm, təhsil

Daha çox dərslər - daha çox elm, yoxsa stress...

Ekspert: “Yaponlar 11 ay oxuyur, bizdə isə 9 ay yükləyib, heç nə öyrətmirlər”

Elektromobillərin ənənəvi avtomobillərdən daha zərərli olduğu müəyyən edilib. Oxu.az-ın verdiyi məlumata görə, bunu Oklend Universiteti (Yeni Zelandiya) və Şiamen Universiteti (Çin) beynəlxalq alimlər qrupu tərəfindən aparılan tədqiqatlar göstərilib. Araşdırmanın nəticələri "Energy" elmi jurnalında dərc edilib.

Komanda son 15 il ərzində 26 ölkədən məlumatları təhlil edib. Bu zaman nəqliyyat vasitələrinin istehsalından istifadəyə qədər tam dövrü nəzərə alınıb. Nəticədə geniş yayılmış fikrin əksinə olaraq, elektromobillərə keçidin iqlim dəyişikliyinə əsas faktor olan global karbon dioksid emissiyalarının azalmasına səbəb olmadığı aşkar edilib.

Bundan əlavə, elektrik enerjisinin əsasən kömür və neftdən istehsal olunduğu ölkələrdə elektromobillər daxili yanma mühərriklili ənənəvi avtomobillərdən daha zərərli ola bilər.

Alimlərin hesablamalarına görə, real ekoloji təsirinə nail olmaq üçün enerji sisteminə bərpaulunan enerji mənbələrinin payı ən azı 48%-ə çatmalıdır, halbuki hazırda bu göstərici dünya miqyasında təxminən 30% təşkil edir.

"Bizim təhlilimiz göstərir ki, elektromobillərin ekoloji üstünlükləri tamamilə ölkənin elektrik enerjisi istehsalı strukturlarından asılıdır", - deyərək tədqiqatın həmmüəllifi Stiven Poletti izah edib.

Bu iş nəqliyyatın elektrifikasiyasına üstünlük verən bir çox dövlətin mövcud iqlim strategiyalarının effektivliyini sual altına qoyur. Alimlər təkcə elektromobillərin təşviqini deyil, həm də bərpaulunan enerji mənbələrinin sürətli inkişafını, enerji səmərəliliyinin artırılmasını və iqtisadiyyatın dekarbonizasiyası üzrə digər tədbirləri əhatə edən kompleks yanaşmanın zəruriliyini vurğulayırlar.

Dövlət Statistika Komitəsinin 2025-ci il yanvarın 1-nə olan məlumatına əsasən, 2024-cü ildə Azərbaycanda elektrik mühərriklili minik avtomobillərinin sayı 5941 ədəd olub. 2023-cü ildə isə ölkədə elektrik mühərriklili minik avtomobillərinin sayı 3115-ə çatıb.

Xatırladaq ki, ötən il Azərbaycana ümumilikdə 91.8 min ədəd nəqliyyat vasitəsi idxal edilib ki, bunun 3027 ədədi elektromobil, 26 min 197 ədəd isə hibrid nəqliyyat vasitələri olub.

Bu ilin yanvar-fevral aylarında isə Azərbaycana xaricdən 12,1 milyon ABŞ dolları dəyərində 309 ədəd yalnız elektrik mühərriklili hərəkətə gətirilən nəqliyyat vasitələri (elektromobil) gətirilib. Dövlət Gömrük Komitəsi

Bakını bu maşınla doldurub indi təhlükəlidir deyirlər

Elektromobillərin ənənəvi avtomobillərdən daha zərərli olduğu müəyyən edilib, bu avtomobillərlə yol getdikdə sağlamlıqla bağlı narahatlıqlar olur

təsinin rəsmi məlumatına əsasən, bu göstərici ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə miqdar ifadəsi ilə 232 ədəd (42,9%), dəyər ifadəsi ilə 10,8 milyon ABŞ dolları (47,1%) azdır.

Belə ki, 2024-cü ilin ilk iki ayında Azərbaycana idxal dəyəri 22,8 milyon ABŞ dolları dəyərində 541 ədəd elektromobil gətirilmişdi.

Hesabat dövründə idxal edilən elektromobillərin bir ədədinin orta idxal qiyməti 39,1 min dollar (66,5 min manat) olub ki, bu da illik müqayisədə 3,1 min dollar (5,3 min manat) və ya 7,3% azdır.

Ötən ilin ilk ayında idxal olunan elektromobillərin bir ədədinin orta idxal dəyəri 42,2 min dollar (71,8 min manat) idi.

Nəqliyyat sahəsi üzrə ekspert Adil Nəbiyev "Yeni Müsavat" a şərhində bildirdi ki, elektromobillərin ili köhnəldikcə həm ekologiyaya, həm də avtomobili idarə edən şəxslərin səhhətində ciddi problem yaradacaq: "Köhnəldikdən sonra elektromobillərin utilazasiya məsələsi ciddi problemlər yaradacaq. Hazırda yeni olduqları üçün bu çox da nəzərə çarpmır. Köhnə "Prius"lar ucuz olduğu üçün bazara sürətlə daxil oldu. Dəfələrlə köhnə hibrid avtomobillərin ölkəyə gətirilməsinin əleyhinə çıxışlar olsa da, buna məhəl qoyan olmadı. Avtomobillərin kütləvi şəkildə gətirilməsi bəzi qurumlara sərf edir, buna görə də bəzi məqamlara göz yumulur. ABŞ-da köhnə hibrid avtomobillərin utilazasiyası

bəla başa gəldiyi üçün onu dəyər-dəyməzinə satıb ölkəni "təmizlədilər". Köhnə hibrid avtomobillər mümkün qədər dərinədə basdırılmalıdır ki, ətraf mühitə çox ziyan vurmasın. Müqayisə üçün, adi saat batareyasını belə tərkibində olan kimyəvi maddələrə görə zibil qutularına tullamaq olmaz. Təəssüf ki, elektromobillərin sayı günü-gündən artır".

Ekspertin sözlərinə görə, elektromobillər işlək halda da insan orqanizminə mənfi təsir göstərə bilər: "Uzaq yol gedərkən daxili yanma mühərriki olan avtomobildə heç kimdə baş hərhlənməsi, ürək bulanması halları olmur. Amma Çinin ən lüks avtomobil markalarının istehsalı olan elektromobillərlə yol getdikdə səhhətində hər hansı problem olan şəxslərdə müəyyən narahatlıqlar olur. Yeni avtomobildə belə bu hal yaşanır, köhnəldikcə istər-istəməz fəsadları daha da çoxalacaq. Elektromobillərlə bağlı araşdırmanın dünyada səş-küyə səbəb olması bazara da ciddi təsir göstərəcək. Bu cür xəbərlər qismən də olsa, elektromobillərin qiymətinə və tələbatı təsir göstərir. Bakı şəhərində onuz da radiasiya çox idi. Elektromobillərə kütləvi şəkildə keçid radiasiyanı bir qədər də artıracaq. Azərbaycan neft ölkəsidir. Bu da radiasiyanı artıran amillərdən biridir. Odur ki, bunun qarşısını almaq üçün çıxış yolları düşünmək lazımdır".

Xatırladaq ki, bu yaxınlarda **Energetika Nazirliyinin İqtisadiyyat şöbəsi**

nin müdiri Rauf Qurbanov mətbuata açıqlamasında bildirib ki, Azərbaycanda elektromobil sektorunun inkişafı üçün maliyyələşmə mexanizmləri ilə bağlı təkliflər hazırlanır.

"2025-ci ilin birinci yarısında elektromobil və hibrid avtomobillərlə bağlı maliyyələşmə və infrastrukturun təkmilləşdirilməsi üzrə hökumətə təkliflər təqdim ediləcək. Bu istiqamətdə işçi və alt işçi qruplarında geniş müzakirələr aparılır", - deyərək qeyd edib.

R.Qurbanovun sözlərinə görə, elektromobil və hibrid avtomobillərin idxalı yüksək tempə artır və bu prosesin davamlı olması üçün infrastrukturun, xüsusilə "Azərişiq" ASC-nin elektrik şəbəkəsini adekvat gücləndirilməsi əsas prioritetlərdən biridir. "Hazırda Azərbaycanda minik avtomobillərinin sayı təqribən 1,6 milyon təşkil edir. Elektromobillərin sayı isə bu ilin yanvar ayının əvvəlinə olan göstəricilərə əsasən, təxminən 6 min, hibrid avtomobillərin sayı isə 69 min civarındadır", - deyərək R.Qurbanov bildirib.

O qeyd edib ki, 2025-ci ilin yanvar göstəricilərinə əsasən, elektromobil və hibrid avtomobillərin sayında 33 %-lik artım müşahidə olunur: "Bu proses avtomobil sektorundakı tendensiyalarla yanaşı, dövlət tərəfindən dəstəklənən infrastruktur layihələri ilə əlaqədirdir".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

"Uçan taksi"nin sürücüsündən yeni xəbər

Nizami rayonu, Heydər Əliyev prospekti ərazisindən yol-nəqliyyat hadisəsi baş verməsi səbəbi ilə 10.04.2025-ci il tarixində saat 15:10 radələrində Sabuncu Tibb Mərkəzinə hospitalizasiya olunan 1974-cü il təvəllüdlü şəxs öz istəyi ilə tibb müəssisəsindən buraxılıb.

Bu barədə "Teleqraf"ın sorğusuna cavab olaraq TƏBİB-dən bildirilib. Qeyd edilib ki, aparılan ətraflı instrumental müayinələr nəticəsində sol dizin kəsilməsi, sağ qamış sümüyünün kondiluslardan keçən açıq yerdəyişmiş sınığı, sol bud sümüyünün kondilusunun yerdəyişmiş sınığı, döş qəfəsinin əzilməsi diaqnozları təyin edilən pasiyentə zəruri tibbi yardımlar göstərilib.

Pasiyent müalicəsinin davam etdirilməsi üçün özəl tibb müəssisəsinə müraciət edəcəyini bildirib və öz istəyi ilə tibb müəssisəsindən buraxılıb.

Sabah sürücülər yenə imtahan verəcək

Sabah Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən taksi sürücüləri, avtomobillə beynəlxalq səfərin və yük daşımaqları fəaliyyətinin operatorunun məsul şəxsləri və beynəlxalq yük daşımaqlarını həyata keçirən sürücülərin hazırlıq səviyyəsinin qiymətləndirilməsi məqsədilə imtahanlar təşkil olunacaq.

Bu barədə DİM məlumat yayıb.

Bildirilib ki, imtahanlarda iştirak etmək üçün ümumilikdə 1556 (taksi - 1470, yükdaşıma - 52, operator - 34) nəfər qeydiyyatdan keçib.

İmtahanın keçirilməsi üçün 22 imtahan rəhbəri, 104 nəzarətçi və 10 buraxılış rejimi əməkdaşı ayrılıb.

Xüsusi hazırlıq keçmiş taksi minik avtomobili sürücüləri üçün imtahan Dövlət İmtahan Mərkəzinin elektron imtahanlar korpusunda (Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, S.S.Axundov, 50. TÜRKPAnın yanı) və DİM-in Gəncə Regional Bölməsində, avtomobillə beynəlxalq səfərin və yük daşımaqları fəaliyyətinin operatorunun məsul şəxsləri və beynəlxalq yük daşımaqlarını həyata keçirən sürücülərin xüsusi hazırlığına nəticələrinin qiymətləndirilməsi imtahanları isə Dövlət İmtahan Mərkəzinin elektron imtahanlar korpusunda (Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, S.S.Axundov, 50. TÜRKPAnın yanı) kompüterlər vasitəsilə keçiriləcək.

İmtahanlar 1 saat davam edəcək. İmtahan zamanı taksi minik avtomobili sürücülərinə xüsusi hazırlığın proqramını əhatə edən, etik davranış və avtomobil nəqliyyatı ilə səfərin daşımaqlarını tənzimləyən normativ hüquqi aktlara dair 20 test tapşırığı, avtomobil ilə beynəlxalq səfərin və yük daşımaqları fəaliyyətinin operatorunun məsul şəxsləri və beynəlxalq yük daşımaqlarını həyata keçirən sürücülərə isə peşəkarlıq sənətinə dair 25 test tapşırığı təqdim ediləcək. Hər tapşırığın düzgün cavabı 1 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar düzgün cavabların nəticəsinə təsir göstərmir. 10 və daha çox bal toplamış taksi minik avtomobili sürücüləri, 15 və daha çox bal toplamış beynəlxalq yük daşımaqlarını həyata keçirən sürücülər imtahanı müvəffəqiyyətlə vermiş sayılırlar və onlara müvafiq şəhadətnamələr təqdim edilir.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 63 (8673) 16 aprel 2025

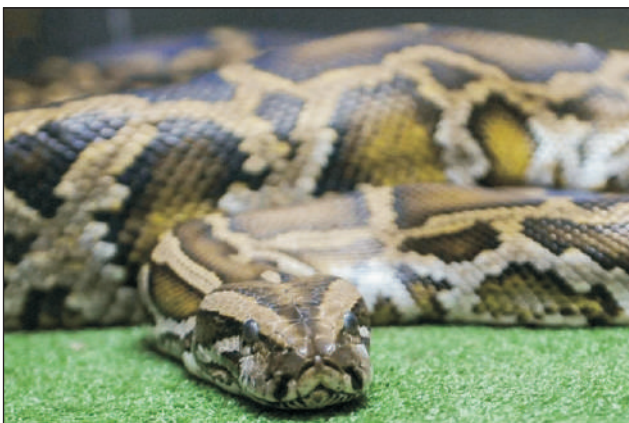
Qəlbi küsənlərdə infarkta oxşayan "sınnmış ürək" sindromu yaranır

Daha çox "sınnmış ürək" sindromu kimi tanınan takochubo güclü emosional sarsıntı fonunda yaranır və simptomları infarktı xatırladır. Bu sindrom ilk dəfə 1990-cı ildə yapon həkimi Hikaru Sato və onun həmkarları tərəfindən müşahidə edilib. Adını da buradan alıb: stres zamanı ürəyin sol mədəciyi kəskin genişlənir, normal yığılma qabiliyyətini itirir və formaca yaponların "takotsubo" adlandırdığı - səkkizayaqlı ilbizləri tutmaq üçün istifadə edilən qaba bənzəyir.

Bu vəziyyət əsasən 60 yaşdan yuxarı qadınlarda müşahidə olunur və indiyə qədər dünya üzrə 1750-dən çox hadisə qeydə alınıb. Pasiyentlər əksər hallarda infarkt şübhəsi ilə xəstəxanaya yerləşdirilir. Tahir Yarahmedov bildirib ki, takochubo sindromunun simptomları kəskin miokard infarktına bənzəyir: "Döş qəfəsi arxasında sol qola və ya çənəyə yayılan kəskin ağrı, təngnəfəslik, soyuq tər, qorxu hissi, bəzən isə bədən hərəkətinin 37-38°C-ye qədər qalxması müşahidə edilir. Lakin infarktdan fərqli olaraq, bu sindrom koronar (tac) arteriyalarında ciddi dəyişiklik olmayan xəstələrdə güclü emosional stres fonunda yaranır və emosional vəziyyət sabitləşdikdən sonra tez bir zamanda keçib gedə bilər".

Uzun müddət zərərsiz hesab olunmasına baxmayaraq, son tədqiqatlar göstərir ki, takochubo sindromu ciddi ürək çatışmazlığına, ritm pozuntularına və həyatı təhlükəyə səbəb ola bilər. Bu səbəbdən vaxtında diaqnoz və müalicə olduqca vacibdir. Cərrah əlavə edib ki, uşurlu müalicə üçün yalnız ürəyə deyil, həm də sindromun yaranmasına səbəb olan psixoloji stres faktorlarına diqqət yetirmək lazımdır.

Kişi anasını pitonun ağzında ilişib qalmış vəziyyətdə tapdı

Indoneziyada 55 yaşlı qadın 7 metrlik pitonun çənəsinə ilişib qalmış vəziyyətdə ölü tapılıb. Va Siti adlı qadın öz bağında tərəvəz yığdığı zaman ilan ona hücum edib. Yoxa çıxan qadının oğlu La Faru narahat olub və onu axtarmağa gedib. Bağa çatdığı zaman anasını nəhəng pitonun çənəsində görüb. Qonşular köməyə qaçıblar, məşəl və maçete (baltaya oxşayan kənd təsərrüfatı aləti - red.) ilə qadını azad etməyə çalışıblar. Nəticədə yerli sakinlər ilanı doğrayıblar, lakin Va Sitinin həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

"O, fermada işləyəndə mən həmişə narahat olurdum. Əvvəllər də böyük ilanlar görmüşdüm. O, körpəliyindən bəri fermada işləyirdi, ona görə də qorxmurdu", - deyə La Faru anası barədə danışdı.

Yerli hakimiyyət sakinlərə Sulavesinin cənub-şərqindəki Buton daşındakı ilan hücumlarından ehtiyatlı olmaları barədə xəbərdarlıq edib. İş orasındadır ki, İndoneziyanın sıx meşələrində, xüsusən də Sumatra və Yava kimi bölgələrdə çoxlu piton yaşayır.

Siqaret çəkmək iştahı azaldır - necə?

Siqaret çəkən zaman insan özünü daha az ac hiss edə bilər. Bu təsir nikotinin beyin və hormonal sistemlərə - xüsusilə də neyromediator və neyrendokrin sistemlərə təsiri ilə bağlıdır. Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə rusiyalı psixiatr və narkoloq Ruslan İsayev Gazeta.ru-ya verdiyi müsahibədə danışdı. Həkimin sözlərinə görə, nikotin ilk növbədə beynin hipotalamus adlanan hissəsinə təsir göstərir. Məhz bu beyin sahəsi aclıq və toxluq hissi də daxil olmaqla, əsas fizioloji ehtiyacların tənzimlənməsinə cavabdehdir.

"Nikotinin təsiri nəticəsində hipotalamusda yerləşən xüsusi reseptorlar aktivləşir və beyin aclıq hissi "yatıran" maddələr istehsal etməyə başlayır. Eyni zamanda nikotin dopaminin - yeni həzz və mükəfat hissi ilə əlaqəli neyromediatorun ifrazını stimu-

laşdırır. Bu da siqaret çəkən şəxsdə müvəqqəti məmnunluq hissi yaradır və sanki qida ehtiyacını evəz edir", - deyə İsayev izah edib. Bu təsir xüsusilə stres zamanı qidaya yönəlməyə meyilli insanlarda daha çox müşahidə olunur. Belə hallarda siqaret etmək qəbulunun saxta alternativini kimi çıxış edir.

Həkim həmçinin nikotinin iştahı azaltmasının digər mexanizmini də qeyd edib: "Nikotin simpatik sinir sistemini aktivləşdirir - bu da ürək döyüntülərinin artmasına, damarların daralmasına və həzm sisteminin fəaliyyətinin azalmasına səbəb olur. Nəticədə, mədə şirəsinin ifrazı zəifləyir, həzm prosesi yavaşlayır və iştah azalır. Paralel olaraq qanda şəkərin səviyyəsi artır, bu da beyinə "qida qəbul edildi" signalı göndərir - halbuki əslində heç bir qida qəbul olunmayıb".

Bunları bilirsinizmi?

- * Kenqurular geriye doğru yeriye bilməzlər.
- * Filler tullanmayan yeganə məməlilərdir.
- * Bir inək həyatı boyu təxminən 200.000 stəkan süd istehsal edir.
- * Erkək pinqvinlər 4 aylıq inkubasiya dövründə heç nə yemirlər.
- * Siçan susuz dəvədən də çox qala bilər.
- * Köçəri quşlar "V" formasında uçur və beləliklə, sərf etdikləri enerjinin 23 faizini qənaət edirlər.
- * Xəstələnməyən yeganə heyvan köpəkbalığıdır.
- * Bir ildə dənizlərdən tutulan balıqların çəkisinin üç qatı dənizlərə atılır.
- * Tibetdə çay fincanını iki əllə tutmamaq hörmətsizlikdir.
- * Lobsterlərin mavi qanı var.
- * Dünyada ən böyük yumurta köpəkbalığıdır.
- * Köstəbəkdir bir gecədə 90 metrlik tunel qaza bilər.

Göyərçinlər sağlamlığımız üçün ciddi təhlükədir

Çoxlarının zərərsiz şəhər quşları hesab etdiyi göyərçinlər əslində insan sağlamlığı üçün ciddi təhlükə yarada bilər. Infeksiya yayıcıları üçün onlara bəzən "uçan siçovullar" da deyirlər. Oxu.az xəbər verir ki, bu barədə kp.ru saytına müsahibəsində rusiyalı tibb elmləri namizədi, Seçenov Universitetinin dosenti, pulmonoloq Vladimir Beke-tov məlumat verib.

Ekspertin sözlərinə görə, bu quşlar salmonelloz, kampilobakterioz və listerioz kimi bir sıra təhlükəli xəstəliklərin daşıyıcısı ola bilərlər. Bu infeksiyalar oxşar simptomlara səbəb olur: zəiflik, qızdırma, ürəkbulanma, baş ağrısı, qusma və həzm sisteminə pozğunluqlar. Eyni zamanda salmonelloz sinir sistemində təsir göstərə bilər, listerioz isə dölnün inkişafında anormallıqlara səbəb olduğuna görə hamilə qadınlar üçün xüsusi təhlükə yaradır. Həkim həmçinin qeyd edib ki, göyərçinlər tulyaremiya, ornitoz və kriptokokkoz (tənəffüs sistemi, dəri və daxili orqanlara təsir edən göbək xəstəliyi) kimi infeksiyaların mənbəyi ola bilər.

Təkcə quşların özləri deyil, həm də onların lələkləri, tükləri və xüsusən də nəcisləri təhlükə yaradır. Bu bioloji materialların hissəcikləri hava ilə yayılaraq insan orqanizminə daxil olaraq ciddi xəstəliklərə, o cümlədən pnevmoniyaya səbəb ola bilər.

Çox vaxt yoluxma gündəlik həyatda, insanlar quşlar və ya onların tullantıları ilə birbaşa təmasda olduqda baş verir. Belə ki, infeksiya göyərçinləri əl ilə yedizdirərkən, onların peyini eləcə təmizləyərkən və ya qoruyucu vasitələrdən istifadə etmədən pəncərələri və avtomobilləri yuyarkən orqanizmə daxil ola bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Məsavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500